

บทที่ 4
โทษศึกษาในยุคจีนเปิดประเทศและปฏิรูป
(ปี 1979-ปลายทศวรรษ 1980)

4.1 บริบทการเปิดประเทศและปฏิรูปของจีน

4.1.1 สภาพทางสังคมและการเมือง

เหมาเจ๋อตงถึงแก่กรรมในปี 1976 หลังจากนั้นไม่นานนัก แก๊งสี่คนซึ่งไม่มีพลังอีกแล้วถูกโค่นลง การปฏิวัติวัฒนธรรมถึงจุดสิ้นสุด แต่รัฐบาลชุดใหม่ยังคงเน้นแนวทางของเหมาเหมือนเดิม การปฏิบัติงานของฝ่ายต่าง ๆ ยังคงไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ปี 1978 ได้เปิดการประชุมพรรคคอมมิวนิสต์จีนเต็มคณะสมัยที่ 11 รัฐบาลจีนเริ่มแก้ไขความผิดพลาดของการปฏิวัติวัฒนธรรม เป้าหมายการทำงานเปลี่ยนเป็นพัฒนาสังคมนิยมสู่ความทันสมัย ปี 1979 ได้มีการประชุมว่าด้วยงานเขตชายแดนทางบก ซึ่งเป็นการประชุมที่ย้ำและฟื้นฟูนโยบายชนชาติส่วนน้อย พอถึงช่วงต้นทศวรรษ 1980 พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้กำหนดแนวทางเปิดประเทศและปฏิรูปอย่างชัดเจน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาของประเทศไทยได้เข้าสู่ยุคใหม่

ในทางปฏิบัติ ได้พลิกคตินี้ที่ต้องโทษอย่างไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐและบุคคลชั้นสูงที่เป็นชนชาติส่วนน้อยที่ถูกปลดออกจากตำแหน่งหรือถูกยึดทรัพย์สินนั้นต่างก็ได้รับการชดเชย นโยบายทางศาสนาได้ย้าสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนา ให้มีการฟื้นฟูศาสนสถานและองค์การที่เกี่ยวข้อง ส่งคืนคัมภีร์และบ้านเรือนที่ถูกยึดไป ในเขตชนชาติส่วนน้อยยื่นหยัดการดำเนินนโยบายปกครองตนเอง นอกจากนโยบายการปกครองตนเองที่กำหนดในกฎหมายแล้ว ยังมีมาตรการว่าด้วยการปราบปรามยาเสพติด การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งเป็นมาตรการที่เจาะจงแก้ไขปัญหาในเขตชนชาติส่วนน้อย ทั้งหมดนี้ทำให้กระบวนการยุติธรรมในเขตชนชาติส่วนน้อยเป็นรูปธรรมมากขึ้น ตั้งแต่ปี 1979 ถึงปี 1990 ในมณฑลยูนนานได้มีการจัดตั้งอำเภอปกครองตนเองชนชาติฮานี-อี-ไทที่หยวนเจียง ชนชาติอี-ไทที่จินผิง ชนชาติไท-อีที่เชียงกุ ชนชาติแม้ว-ฮ่า-ไทที่จินผิง ชนชาติลาฮู-ว้า-ปลั่ง-ไทที่ชวงเจียง เป็นต้น อีก 13 อำเภอ

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางนโยบายคือ หันไปมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเศรษฐกิจในชนบท ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ยากจน จุดยืนตรงนี้ผุดเผยจากนโยบายเก่าที่ยินหยัดการต่อสู้ทางชนชั้น โดยมองว่าภายในประเทศเต็มไปด้วยศัตรูที่คุกคามถึงความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจการปกครองของผู้นำบางคนจะอยู่เหนือกฎหมาย จนทำให้เกิดโสกนาฏกรรมขึ้น ดังนั้น ระบอบทางการเมืองต้องมีการ

ปฏิรูป ต้องเปิดกว้างขึ้น เพื่อให้การบริหารสามารถตอบสนองนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจ การเปิดกว้างทางการเมืองย่อมมีผลกระทบต่อวงการต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงวงวิชาการด้วย ผลงานเก่าจำนวนมากที่ไม่สามารถจัดพิมพ์ในช่วงเกิดวิกฤตการณ์เมือง ก็ได้โอกาสพิมพ์เผยแพร่ อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบกับนโยบายการปฏิรูปในช่วงทศวรรษ 1990 ในช่วงทศวรรษ 1980 การปฏิรูปทางการเมืองยังคงดำเนินในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป

เนื่องด้วยอิทธิพลของนโยบายฝ่ายซ้ายและการปฏิวัติวัฒนธรรมที่ยาวนาน ในช่วงที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นนั้น นักวิชาการสายอนุรักษนิยมย่อมมีจำนวนไม่น้อยและมีอิทธิพลมากพอควร แนวคิดที่นิยมฝ่ายซ้ายนั้นยังคงฝังรากลึกในความคิดของนักวิชาการบางคน ทำให้งานวิชาการส่วนหนึ่ง ได้แสดงท่าทีแบบเก่า ขาดความคิดสร้างสรรค์ ส่วนนักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่ง หัวข้อที่ศึกษานั้นจะถูกจำกัดด้วยทฤษฎี เช่น คนที่ศึกษาระบบอบสังคม ยังคงต้องใช้ทฤษฎีทางลัทธิมาร์กซ์ เพราะทั้ง ๆ ที่จีนมีการปฏิรูปทางการเมืองอยู่บ้าง แต่ยังไม่ค่อยเท่ากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เมื่อไรจีนยังคงอ้างว่าตนเป็นประเทศสังคมนิยม ก็คงต้องอ้างอิงทฤษฎีทางมาร์กซ์อย่างไม่ต้องสงสัย จึงทำให้ผลงานทางด้านนี้ยังมีข้อจำกัด ขาดความหลากหลาย

การเปิดประเทศของจีน ทำให้จีนกลับเข้าสู่สากลโลกอีกครั้ง ได้มีโอกาสเปิดการแลกเปลี่ยนในด้านต่าง ๆ กับต่างประเทศ ซึ่งรวมถึงวงวิชาการด้วย จีนกับไทยสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตตั้งแต่ปี 1975 หลังเข้าสู่ทศวรรษ 1980 ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศสนิทแนบแน่นตลอด ทำให้การแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและวงวิชาการมีความเจริญรุ่งเรือง โดยเฉพาะ ในด้านไทศึกษา การแลกเปลี่ยนทัศนะและความคิดซึ่งกันและกัน ทำให้ทั้งสองฝ่ายมีความเข้าใจที่ดี ทำให้ไทศึกษามีความคึกคัก จีนเปิดประเทศต้อนรับนักวิชาการไทยเข้าสู่พื้นที่อาศัยของชนชาติไทในจีน ทั้งสองฝ่ายได้เข้าร่วมและเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมสัมมนาทางด้านไทศึกษา ซึ่งเป็นโอกาสที่นักวิชาการจีนและไทยได้เผยแพร่ผลงานและทัศนะของตน

4.1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

จีนภาคตะวันตกเฉียงใต้ถือเป็นเขตที่ยากจน ในช่วงที่จีนยึดอุดมการณ์ทางการเมือง ภาคตะวันตกเฉียงใต้ ไม่เพียงแต่เป็นเขตชายแดน มีความสำคัญทางด้านความมั่นคง ยังเป็นพื้นที่ที่มีชนชาติส่วนน้อยอาศัยกันอย่างหนาแน่นที่สุด เพราะฉะนั้น การควบคุมจากส่วนกลางจึงค่อนข้างใกล้ชิด ทำให้รัฐบาลท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการปกครองตนเองอย่างเต็มที่

หลังจากจีนเปิดประเทศและดำเนินนโยบายปฏิรูป ในช่วงแรก รัฐบาลท้องถิ่นยังคงยึดติดในนโยบายเก่า ไม่มีแนวคิดสร้างสรรค์ อนึ่ง แถบตะวันตกเฉียงใต้ไม่เหมือนกับตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นบริเวณชายฝั่ง มีทางออกทางทะเล ในจีนตะวันตกเฉียงใต้ แม้การติดต่อกับภาคอื่นก็ยังมีปัญหาอยู่ จึงทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจของจีนภาคตะวันตกเฉียงใต้ยังคงด้อยกว่าภาคตะวันออก

ออก และตะวันออกเฉียงใต้ สำหรับเขตชนชาติส่วนน้อย พลังการผลิตจะด้อยกว่าที่อื่นในยูเนียน ส่วนใหญ่ยังคงเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียงชีพ ปัญหาการพัฒนาจึงเป็นปัญหาหลักในบริเวณนี้

นโยบายการปฏิรูปทางเศรษฐกิจคือเปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจธรรมชาติ (natural economy) เป็นเศรษฐกิจโภคภัณฑ์ (commodity economy) ในขณะเดียวกัน รัฐบาลท้องถิ่นเริ่มให้ความสำคัญต่อการค้าชายแดน เป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นเอกลักษณ์ท้องถิ่น ยูเนียนมีพรมแดนติดต่อกับพม่า ลาว เวียดนาม และอยู่ใกล้กับไทยและอินเดีย ได้คงเป็นเมืองสำคัญบนเส้นทางสายไหมสายใต้ตั้งแต่ยุคโบราณ เส้นทางล้านช้าง-เชียงตุงเป็นเส้นทางสำคัญที่จะเดินทางไปสู่พม่าและไทย แคว้นปกครองตนเองได้คงถือเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำการค้าชายแดน

อย่างไรก็ตาม ทั้ง ๆ ที่ เศรษฐกิจในยูเนียนได้พัฒนาไปบ้าง แต่เมื่อเทียบกับมณฑลอื่นก็ยังคงมีช่องว่างอยู่ ปัญหาเศรษฐกิจอีกอย่างหนึ่งคือ ปัญหาความยากจนในเขตชนชาติส่วนน้อย (ทางจีนเรียกว่าปัญหา “กินอัมมั่งอู่”) รุนแรงกว่าเขตอื่นในยูเนียน คนจนมีจำนวนหลายล้านคน¹

ปัญหาในการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเพียงการแสดงออกอย่างหนึ่งของการเปิดกว้างทางการเมือง และการปกครอง แสดงว่าความคิดยังไม่เปิดกว้างพอ อนึ่ง หากไม่มีเศรษฐกิจที่พัฒนาในระดับสูง งานทางด้านวัฒนธรรม และวิชาการก็จะขาดปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญเช่นกัน

4.1.3 สภาพทางวิชาการ

ในช่วงต้นทศวรรษ 1980 การศึกษาชาติพันธุ์วิทยาได้รับการฟื้นฟูตามลำดับ แต่หลังจากการหยุดนิ่งเป็นเวลานานถึง 10 ปี ประกอบกับไม่ได้มีการแลกเปลี่ยนกับวงวิชาการระดับสากล พัฒนาการทางวิชาการเป็นเวลานาน ในช่วงแรกยังคงล่าช้ามาก ผลงานที่จัดพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นผลงานเก่าของนักชาติพันธุ์ศึกษาจีน เนื่องจากอิทธิพลฝ่ายซ้ายยังหลงเหลืออยู่บ้าง นักวิชาการยังมีความหวาดระแวงต่อนโยบายการเมือง ผลงานที่เสนอทัศนะใหม่จึงยังไม่มากนัก ผลงานในช่วงนี้ที่เด่นที่สุดคือการศึกษาประวัติศาสตร์ชาติไท ได้เรียบเรียงประวัติศาสตร์ร่วมของชนชาติไทในจีนขึ้นมา ประวัติของไป๋เยว่ เป็นส่วนหนึ่งของประวัติบรรพบุรุษชนชาติไท การศึกษาในส่วนนี้ ได้ให้คำตอบปัญหาที่ว่าชาวไทยมาจากไหน ซึ่งเป็นปัญหาที่นักวิชาการเสนอแนวคิดต่าง ๆ นานา และถกเถียงกันมานานปี การศึกษาปัญหาดังกล่าวได้ปูพื้นให้เกิดความคืบหน้าในการศึกษาปัญหาการอพยพของชาวไทยในทศวรรษ 1990 ผลงานอีกด้านหนึ่ง คือ การศึกษาระบบองศ์กัม ซึ่งส่วนใหญ่ต้องศึกษาในแนวเก่า

เนื่องจากนโยบายชนชาติส่วนน้อยของรัฐบาลเริ่มลงตัว นักวิชาการท้องถิ่นที่เป็นชนชาติส่วนน้อยได้แสดงบทบาทมากขึ้นเรื่อย ๆ จากช่วงแรกที่ทำงานปริวรรต หรือทำวิจัยทางภาษา

¹ หม่าฮาและคณะ, สี่สิบปีแห่งงานชนชาติในยูเนียน ภาค 2 , หน้า 487

ศาสตร์ เป็นส่วนใหญ่ ขยายสู่งานศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์ วรรณกรรมท้องถิ่น ปรัชญา ศาสนา เป็นต้น ไม่เพียงแต่ขอบเขตการวิจัยขยายกว้างขึ้น ทักษะที่เสนอออกมายังเจาะลึกมาก การศึกษาวิจัยของชนพื้นเมืองทำให้ไทศึกษาในจีนมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เสียงของนักวิชาการชนชาติส่วนน้อยบ่งบอกว่าความเสมอภาคระหว่างชนชาติได้กำเนิดขึ้นแล้ว

การแลกเปลี่ยนทางวิชาการระหว่างจีนกับไทยมีความเจริญรุ่งเรือง ทั้งไทยและจีนได้เคยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสัมมนาไทศึกษาแล้ว และได้จัดตั้งคณะผู้แทนเข้าร่วมการสัมมนา มีการเสนอผลงานในที่ประชุม มีการแปลหนังสือและบทความวิชาการหรือร่วมมือกันจัดทำหนังสือ การทำความเข้าใจด้วยวิธีการต่าง ๆ นี้ได้ประสบความสำเร็จ ความเข้าใจผิด และความหวาดระแวง ที่ปรากฏในงานวิจัยในช่วงสงครามเย็นกำลังดูเคียดที่สุดค่อย ๆ หายไปจากเวทีไทศึกษา

งานศึกษาในช่วงต้นและช่วงกลางทศวรรษ 1980 นั้นมีส่วนหนึ่งเป็นงานเก่าที่ไม่สามารถจัดพิมพ์ในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม แนวคิดจึงถูกจำกัด แม้งานที่เขียนขึ้นมาใหม่ ก็ยังคงได้รับอิทธิพลเก่าเช่นกัน ทฤษฎียังคงเป็นปัญหาที่ต้องมีการแก้ไขต่อไป ผู้บริหารสถาบันวิจัยและสถาบันการศึกษาบางคนยังคงไม่เห็นด้วยที่จะใช้ทฤษฎีมานุษยวิทยาแบบตะวันตก มองว่าลัทธิมาร์กซ์เป็นแนวคิดเพียงหนึ่งเดียวที่ถูกต้อง

4.2 การศึกษาประวัติศาสตร์ไปเยว่

การศึกษาประวัติไปเยว่เป็นผลงานที่มีความสำคัญยิ่งของนักวิชาการจีน เป็นการสืบค้นต้นกำเนิดของชนชาติไท ทักษะเก่าโดยเฉพาะทักษะของนักวิชาการตะวันตกที่เคยเป็นที่ยอมรับกันในสังคมไทยนั้น เมื่อเวลาผ่านไป ก็เผชิญกับการท้าทายในวงวิชาการ ความคิดแบบต่อต้านจักรวรรดินิยมลดน้อยลง เมื่อวิเคราะห์ถึงผลงานของนักวิชาการตะวันตกในช่วงบุกเบิกไทศึกษา ควรจะยอมรับว่างานศึกษาเหล่านี้ทั้ง ๆ ที่ยังมีข้อบกพร่องอยู่ไม่น้อย แต่เป็นความพยายามครั้งแรกที่ศึกษาเรื่องชนชาติไทยอย่างเป็นระบบ ทักษะที่ว่าชนชาติอพยพจากเทือกอัลไตลงทางใต้ สร้างอาณาจักรนานเข้าขึ้นมานั้น นักวิชาการจีนเขียนบทความและหนังสือได้ตอบตั้งแต่ทศวรรษ 1930 จนเป็นที่ยอมรับกันว่า ไม่น่าจะเป็นไปได้ แต่ในเมื่อชาวไทไม่ได้อพยพจากเทือกเขาอัลไตแล้ว ชาวไทมาจากไหนกันแน่ นี่เป็นคำถามที่นักวิชาการจีนหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไปเยว่จึงเป็นคำตอบที่นักวิชาการจีนให้มา เป็นการเปิดช่องทางของไทศึกษาเพื่อนำไปสู่ข้อค้นพบใหม่ โดยเฉพาะ การกำเนิดและการอพยพของบรรพบุรุษไท และการศึกษาความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชาวจีนกับชาวไทย

ชาวเยว่เป็นกลุ่มชาติวงศ์ที่มีประชากรหนาแน่น วิวัฒนาการมาจากชนเผ่าของภษัตริย์เยียนตี้และหวงตี้ อีกทั้งสาขาไท่เกา เช่น เกาจากกลุ่มตงอี (คนป่าทางตะวันออก) เมื่อสามสี่พันปีก่อน ชาวเยว่ได้อาศัยอยู่ในลุ่มแม่น้ำฮวงโหตอนกลาง ภายหลังอพยพลงสู่ลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียงตอนกลางและตอน

ล่าง เนื่องจากใช้वानหินที่ออกเสียงว่า เข่ว เป็นเครื่องมือหลักในการตัดไม้และทำการเพาะปลูก จึงเรียกว่าชาวเข่ว อาศัยอยู่ในอาณาเขตเจ้อเจียง ฮกเกี้ยน กวางตุ้ง กวางสี จนกระทั่งเวียดนาม กลุ่มชนเหล่านี้เป็นชาติพันธุ์เดียวกัน แต่แยกเป็นชาติภูมหรือชาติวงศ์ที่ต่างกัน จึงเรียกเป็นไป๋เยว่

ในสมัยราชวงศ์เซี่ยและซ่ง ชาวเข่วเป็นฝ่ายที่พ่ายแพ้ในสงครามกับชาติภูมเอี้ยนตี้และหวงตี้ ส่วนหนึ่งของชาวเข่วถูกผนวกเข้าไปในชนชาติหวาเซี่ยซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวจีน ส่วนชาวเข่วที่เหลือทยอยอพยพจากลุ่มแม่น้ำฮวงโหลงสู่ทางใต้ จนถึงลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียงตอนกลางและตอนล่าง ชายทะเลฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ และลุ่มแม่น้ำจูเจียงในมณฑลกวางตุ้ง ได้ก่อรูปเป็นกลุ่มชนไป๋เยว่ (เข่วร้อยละ) ชาวไป๋เยว่ได้มีการผสมผสานกับชนพื้นเมือง อีกทั้งชาวเซี่ย ชาวซ่ง ชาวจู ชาวหมิ่น ชาวโอ ชาวเตียน ชาวถั่ว ชาวเพียวที่อพยพจากลุ่มแม่น้ำฮวงโหภายหลัง รวมเป็นชนเผ่าต่าง ๆ ได้แก่ อูเยว่ โอเยว่ ลั่วเยว่ เฟียงเยว่ เข่วซ่ง เข่วจิ้ง เป็นต้น สมัยราชวงศ์โจวและยุคราชวงศ์ซ่ง ได้สร้างเป็นอาณาจักรเข่ว ซึ่งเป็น 1 ใน 5 รัฐที่ยิ่งใหญ่ในยุคราชวงศ์ซ่ง การกระจายของชาวเข่วนั้นแผ่ขยายในพื้นที่อันกว้างใหญ่ ทางตะวันตกจรดปากแม่น้ำแยงซีเกียงฝั่งใต้ ภาคกลางอยู่ที่ลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียงและจูเจียง ทางใต้ไปจนถึงไต้หวัน ไหหลำ คาบสมุทรมินโดจีน ทางตะวันตกจนถึงยูนานตอนตะวันตก และอัสสัมในประเทศอินเดีย

หลังจากราชวงศ์ฉินและราชวงศ์ฮั่นได้รวมจีนเป็นปึกแผ่นแล้ว ชาวเข่วส่วนใหญ่ได้ถูกผนวกเป็นชาวจีน กลุ่มหนึ่งอพยพสู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ ได้ก่อรูปเป็นกลุ่มชนชาติไท ชาน จิง (Ching) และนาคา (Nakas)

เชื่อว่าไป๋เยว่ไม่ได้ปรากฏอีกหลังประวัติศาสตร์กลาง แต่ไทในยูนานตอนใต้และตอนตะวันตก ชนชาติจ้วง ตัง ลั่วยี่ นู้อีในมณฑลหูหนาน นูเป่ย กุ้ยโจว กวางตุ้ง กวางสี ฮกเกี้ยน เจ้อเจียง อันฮุย และก้งไส หลีบนเกาะไหหลำและเกาะชาน (Kaoshan) ในไต้หวัน อีกทั้งไทยในสยาม รัฐฉานในพม่า ไทดำ ไทขาวในเวียดนามตะวันตกเฉียงเหนือ จิงในเวียดนามและลาว ต่างก็มีเชื้อสายไป๋เยว่อยู่²

หลังจากเข้าสู่ทศวรรษ 1980 การสืบค้นประวัติชนชาติไทยยุคโบราณ ได้เจาะจงไปที่กลุ่มไป๋เยว่ ปี 1980 ได้มีการสถาปนาสถาบันวิจัยประวัติชนชาติไป๋เยว่ ความสนใจที่นักวิชาการจีนมีต่อไป๋เยว่ยังคงขยายอยู่เรื่อย ๆ นโยบายของรัฐเน้นว่าประเทศจีนเป็นประเทศที่ประกอบด้วยหลากหลายชนชาติ การศึกษาทางประวัติศาสตร์จีน นอกจากประวัติของชาวจีนแล้ว ยังได้ทุ่มเทการศึกษาประวัติชนชาติส่วนน้อย เป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างชนชาติต่าง ๆ สาเหตุอีกประการหนึ่งคือ ในช่วงที่จีนกับไทยยังไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูต จีนได้วิพากษ์

² เหอกวงเฮว่, ประวัติการกำเนิดและการอพยพของไป๋เยว่ (หนันชาง: การศึกษามณฑลเจียงซี, 1989), หน้า

วิจารณ์ทัศนะที่ว่าชาวไทอพยพจากเทือกเขาอัลไตและสร้างอาณาจักรน่านเจ้าขึ้น ได้พยายามค้นหาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี จนสามารถหักล้างทัศนะเหล่านี้ได้ ถือว่าการวิจัยเพื่อพลิกถอนนั้นประสบความสำเร็จ แต่ปัญหาที่ติดตามมาก็คือ ในเมื่อชาวไทไม่ได้อพยพจากเทือกเขาอัลไตและน่านเจ้าแล้วชาวไทมาจากไหนกันแน่? ดังนั้น การวิจัยในเชิงสร้างสรรค์ คือให้คำตอบที่เชื่อถือได้ จึงเป็นหน้าที่ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ของนักวิชาการจีน

เจียงอิงเหลียงได้ศึกษาประวัติศาสตร์ชาติไทยยุคโบราณตั้งแต่ทศวรรษ 1950 ผลงานการศึกษาประวัติศาสตร์ชาติไทยของเขาได้เรียบเรียงเสร็จสิ้นสมบูรณ์และจัดพิมพ์ในปี 1984 เจียงอิงเหลียงได้อ้างอิงหนังสือ *เทียนชียงวันกั๋วลี้ปิงซู* ของกู่เอี้ยนอู่³ ว่า ชาวจ้วง-ไทสืบเชื้อสายจากกลุ่มไป๋เยว่นั้น ไม่ใช้ความรู้ใหม่แต่อย่างใด เพียงต้องการการพิสูจน์ทางวิชาการเท่านั้น⁴

แต่เจียงอิงเหลียงไม่เห็นด้วยว่าชาวเยว่เป็นสาขาหนึ่งของชนชาติหวาเซีย ได้อพยพสู่ทางใต้ เห็นว่า ผู้ปกครองชนกลุ่มน้อยในยุคโบราณมักอ้างว่าตนสืบเชื้อสายมาจากชนชาติในจินภาคกลาง⁵

ในสมัยขุนซิว มีอาณาจักรอู๋และอาณาจักรเยว่สร้างขึ้นในเขตเจียงซูและเจ้อเจียง ประชากรหลักของสองอาณาจักรนี้เป็นชาวเยว่ ปี 493 ก่อนคริสต์ศักราช อาณาจักรเยว่พิชิตอู๋ได้ มีความเข้มแข็งยิ่งใหญ่ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่ไม่แพ้จินภาคกลาง อาณาจักรเยว่ถูกก๊กอู๋พิชิตในปี 334 ก่อนคริสต์ศักราช ชาวเยว่ในเจ้อเจียงอพยพลงทางใต้ แต่ชาวเยว่ในภาคใต้ได้มีมาก่อนหน้านั้นแล้ว อย่างน้อยตั้งแต่ยุคอาณาจักรเยว่ กษัตริย์เยว่ได้จัดส่งชาวเยว่สู่เขตฮกเกี้ยน กลุ่มเยว่ต่าง ๆ ในจินตอนได้มีการติดต่อกับจินกลางมาช้านานแล้ว

ตั้งแต่ปี 221 ก่อนคริสต์ศักราช พระเจ้าฉินซีได้พิชิตดงโหวในเจ้อเจียงและหมิ่นเยว่ในฮกเกี้ยนแล้ว ได้เดินทัพสู่กังไส หูหนัน และกวางตุ้ง เพื่อพิชิตไป๋เยว่กลุ่มอื่น กองทัพฉินซีหลังจากเข้าสู่กวางสีแล้วได้รับการต่อสู้อย่างแข็งแกร่งจากซีโหวและลั่วเยว่ จนต้องประสบความเสียหายอย่างหนัก การพิชิตสำเร็จล่วงลงในปี 214 ก่อนคริสต์ศักราช ได้มีการจัดตั้ง หนันไห่ กุ้ยหลิน และเซียงจวิน สามจวิน (มณฑล) ทางใต้ขึ้น ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ของกวางตุ้ง กวางสีและส่วนหนึ่งของกุ้ยโจวและยูนนาน หลังจากนั้น ได้มีการอพยพประชากรจากจินภาคกลางสู่ทางใต้เป็นจำนวนหลายแสนคน นอกจากการอพยพตามคำสั่งของทางการ คือเกณฑ์เป็นทหารหรือแรงงานขนส่ง คนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ไม่ได้กลับทางเหนือ ยังมีผู้อพยพที่เป็นเสรีชน หนีภัยสงครามมาหรือมาทำการค้าขาย

³ กู่เอี้ยนอู่ (1613-1682) นักคิดและนักวิชาการจีนสมัยราชวงศ์หมิงและชิง

⁴ เจียงอิงเหลียง, *ประวัติศาสตร์ชาติไทย*, หน้า 33

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 34

เมื่อราชวงศ์ฉินถูกโค่นลง เจ้าฉว่ ชาวฮั่นที่เข้าไปในกวางตุ้งตามกองทัพฉิน ได้ตั้งตนเป็นกษัตริย์สร้างอาณาจักรหนันเยว้ขึ้น ได้ปกครองเขตไป่เยว้ เจ้าฉว่ได้ปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวเยว้ ทำให้เกิดการผสมผสานกันระหว่างผู้อพยพชาวฮั่นและชาวเยว้ อาณาจักรหนันเยว้ถูกพระเจ้าฮั่นอู่ตีพิชิต จนถึงปี 109 ก่อนคริสต์ศักราช รัฐอื่นของชาวเยว้ในยูนนานและก๊วยโจว เช่น เย่หลัง เป็นต้น ต่างก็สวามิภักดิ์ต่อราชวงศ์ฮั่น ทำให้มีการอพยพชาวจีนภาคกลางสู่ทางใต้ขนานใหญ่

ตลอดช่วงราชวงศ์ฉินและราชวงศ์ฮั่น ได้มีการเปลี่ยนแปลงอันใหญ่หลวงเกิดขึ้นในเขตไป่เยว้ การอพยพของชาวฮั่นทำให้ชุมชนชาวเยว้ถูกแบ่งแยกเป็นเขต ๆ ได้มีชื่อเรียกต่าง ๆ เกิดขึ้น ชื่อรวมเขานี้จึงใช้กันน้อยลงและเลิกใช้กันในที่สุด ตามเอกสารราชวงศ์ฮั่น ชื่อที่เรียกกลุ่มเขานี้มีชาวอู๋ อู๋ หู่ ตันเออร์ หลี่ สมัยราชวงศ์ฮั่นถึงราชวงศ์จิ้น มีชื่อว่าเหลียวหรือลาว ก็คือลัว่ในกลุ่มไป่เยว้ เจียงอิงเหลียงยังเห็นว่า ผู้ หรือ ไป่ผู้ ในเอกสารโบราณก็คือ เยว้ หรือ ไป่เยว้ นั่นเอง⁶

ชาวไป่เยว้มีภาษาเยว้ซึ่งแตกต่างจากภาษาฮั่นและภาษาอู๋ เป็นชนชาติที่มีประวัติการปลูกข้าวยาวนานที่สุด มีความชำนาญในการต่อเรือ นิยมลักตัว มีวัฒนธรรมกลองสำริด และอาศัยอยู่ในบ้านยกพื้นที่ยี่เรียกว่า กันหลัน ลักษณะร่วมดังกล่าวทำให้ไป่เยว้กลายเป็นกลุ่มชนชาติที่ใหญ่ที่สุดในจีนตอนใต้

ไป่เยว้กลุ่มที่เป็นบรรพบุรุษของชาวไทยที่เก่าแก่ที่สุดคือเตียนเยว้ ซึ่งอยู่ในพื้นที่แถบใต้คงในปัจจุบันและเขตชายแดนทางใต้ เตียนเยว้มีฉายาว่าอาณาจักรที่ใช้ช้างเป็นยานพาหนะ และช้างก็มีเฉพาะในเขตไป่เยว้ตั้งแต่สมัยโบราณ⁷

ประวัติชนชาติไทยฉบับสังเขป ที่แต่งโดยหวงฮู่ยุน และคณะ ก็เห็นด้วยกับทัศนะดังกล่าวและระบุไว้อย่างชัดเจนว่า เขตเตียนเยว้ไม่เพียงแต่หมายถึงใต้คงเท่านั้น ใต้คงน่าจะเป็นตอนเหนือของเตียนเยว้ ภาคเหนือของเตียนเยว้อยู่ที่รัฐฉานในพม่าตอนเหนือ ภาคตะวันตกไปจนถึงมณีปุระและอัสสัม เกือบถึงฝั่งใต้ของแม่น้ำพรหมบุตรที่เดียว การตีขอบเขตของเตียนเยว้เช่นนี้ ไม่เพียงแต่ตรงกับกรเคลื่อนไหวของชาวไทย-ขานในประวัติศาสตร์ ยังสอดคล้องกับบันทึกทางจีนที่ว่า เตียนเยว้อยู่ทางทิศตะวันตกของคุนหมิงเป็นพันลี้⁸

⁶ เจียงอิงเหลียง, *ประวัติชนชาติไทย*, หน้า 38-60

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 91-93

⁸ หวงฮู่ยุนและคณะ, *ประวัติชนชาติไทยฉบับสังเขป* (คุนหมิง: ประชาชนยูนนาน, 1986), หน้า 5-6

เหอกลงเยว่ถือเป็นผู้เชี่ยวชาญประวัติไปเยว่ งานศึกษาของเขาศึกษาเกี่ยวกับชนชาติส่วนน้อยยุคโบราณอย่างเป็นระบบ ปี 1989 เหอกลงเยว่ได้จัดพิมพ์หนังสือเรื่อง ประวัติการกำเนิดและการอพยพของไปเยว่ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเยว่กลุ่มต่างๆ เช่น อุเยว่ หมิ่นเยว่ ถั่วเยว่ หยิงเยว่ เปียว (เพียว) เยว่ เยว่ซัง เยว่จิง เยว่ซี เป็นต้น รวม 24 กลุ่ม ต่างก็ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกำเนิดและเส้นทางการอพยพอย่างละเอียด เหอกลงเยว่ได้รวบรวมกลุ่มชาวเยว่ที่เกี่ยวข้องกับชาวไท-ชาน-จ้วงไว้ดังนี้

อุเยว่ เป็นกลุ่มชนที่ผสมกันระหว่างชาวอุ ชนเผ่าตงอี กับชาวเยว่ บุตรหลานของชนเผ่าเซ้าคัง ซึ่งสืบเชื้อสายจากอวี่ หนึ่งในสามกษัตริย์จีนยุคโบราณที่มีชื่อเสียง บิดาของปฐมกษัตริย์ราชวงศ์เซี่ย การผสมผสานดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงกลางราชวงศ์ซัง อุเยว่ถูกราชวงศ์ซังโจมตีจนต้องอพยพไปอยู่ลุ่มน้ำแยงซีเกียง ในที่สุดเข้าสู่เขตมณฑลเจ้อเจียง สร้างอาณาจักรเยว่จิ้น ชาวไปเยว่กลุ่มอื่นล้วนได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอุเยว่ ประชาชนก็มีเชื้อสายอุเยว่ผสมอยู่บ้างไม่มากนัก หลังจากอาณาจักรเยว่ถูกพิชิต อุเยว่ส่วนใหญ่ถูกผนวกเป็นชาวฮั่น กลุ่มที่เข้าสู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ในเขตชาวซีโอว ถั่วเยว่ เตียนเยว่ เยว่ซี และเยว่ซัง อยู่ผสมผสานกับชนพื้นเมือง บางกลุ่มวิวัฒนาการเป็นชนชาติลู่ ปู้ อี้ จ้วง ตัง ได้ จิง เขมร ลาว ชาน เป็นต้น

โอวเยว่ เป็นกลุ่มหนึ่งที่แยกตัวออกจากอุเยว่ อาศัยอยู่ในแถบเจ้อเจียง ลุ่มแม่น้ำโอวในปัจจุบัน ชาวโอวเยว่สายตะวันตกชื่อว่าซีโอว เมื่อกองทัพพระเจ้าฉินซีไปปราบปรามที่กวางตี้ หลบหนีเข้าไปในป่าดงดิบ และออกมาสู่โงมกองทัพฉินในตอนกลางคืน ทำให้กองทัพฉินต้องพ่ายแพ้กลับไป ช่วงปลายราชวงศ์ฉิน ซีโอวถูกอาณาจักรหนันเยว่ผนวก เมื่อหนันเยว่ถูกพระเจ้าฮั่นอู่ตีแตก ซีโอวส่วนหนึ่งถูกผนวกเป็นชาวฮั่น อีกกลุ่มหนึ่งผสมกับชาวเยว่กลายเป็นบรรพบุรุษของชาวจ้วง

ถั่วเยว่ เคยถูกมองว่าเป็นชนพื้นเมืองกวางตี้ แต่แท้จริงได้วิวัฒนาการมาจากสองชนชาติ คือชาวถั่วที่อพยพจากลุ่มน้ำฮวงโหลงมาทางใต้ กับชาวเยว่กลุ่มหนึ่งที่อพยพมาก่อน ชนสองกลุ่มนี้รวมตัวกันเป็นถั่วเยว่ ในช่วงปลายของยุคจิ้นกั้ว ซีโอวมาบุกยึดกวางตี้ ชาวถั่วถูกผลักดันให้อพยพไปทางตะวันตกเฉียงใต้อีกครั้ง ส่วนหนึ่งกลายเป็นบรรพบุรุษชาวจ้วง (สายหลัก) อีกกลุ่มหนึ่ง อพยพสู่ลุ่มแม่น้ำแดงตอนล่าง กลายเป็นบรรพบุรุษของชาวจิงในเวียดนาม

เตียนเยว่ ผสมจากชาวเตียนและชาวเยว่ ชาวเตียนเป็นชนชาติเซียง ชนเผ่าเดียวกับจักรพรรดิหวงตี้ ชาวเตียนสายตะวันตกอพยพตามชนเผ่าหวงตี้เข้าสู่ลุ่มแม่น้ำฮวงโห กลายเป็นส่วนหนึ่งของชาวหวาเซี่ย (บรรพบุรุษของชาวฮั่น) สายตะวันตกเดินทางผ่านเทือกเขาหมิ่นชาน จีลือชาน ที่อยู่บริเวณเขตแดนเสฉวน กั้นชูและชิงไห่ เข้าสู่บริเวณทะเลสาบเตียนฉือ ภายหลังถูกพระเจ้าฮั่นอู่ตีพิชิต ชาวเตียนส่วนหนึ่งถูกผนวกเป็นชาวฮั่นและชาวอี อีกกลุ่มหนึ่งเดินทางไปยังตะวันตกเฉียงใต้

เข้าสู่บริเวณเชิงขง หย่งซาง ผสมกับชาวเยว่ที่อพยพมาก่อน กลายเป็นเตียนเยว่หรือเลียงเยว่ ที่เป็นบรรพบุรุษของไทยได้คง

เยว่ซัง เป็นชนเผ่าที่เก่าแก่มาแต่หนึ่ง แต่ต้นกำเนิดของชนเผ่านี้ยังไม่ทราบอย่างชัดเจน นักวิชาการตั้งข้อสันนิษฐานว่าอาจสืบเชื้อสายมาจากพวกฉิงเซียน ฉิงเอ๋อร์ในมณฑลชานตง ภายหลังอพยพสู่ทางใต้ ผสมกับชาวเยว่เป็นเยว่ซัง ในสมัยขุนฉิวอพยพต่อจนถึงเวียดนามตอนกลาง ประชาชนส่วนใหญ่ถูกผนวกเป็นชนชาติจิง กลุ่มหนึ่งเข้าสู่ไทยและลาว

เพียวเยว่ ชาวเพียวเป็นสาขาหนึ่งของชาติฉิง อีกทัศนะว่ามีต้นกำเนิดที่หูหนันตอนตะวันตก ภายหลังอพยพเข้าสู่ยูนนานภาคตะวันตก กลุ่มหนึ่งรวมตัวกับชาวเยว่เป็นเพียวเยว่ กลุ่มที่ลงทางใต้ก่อสร้างอาณาจักรเพียวที่ลุ่มน้ำอิรวดีในพม่า อาณาจักรเพียวถูกน่านเจ้าพิชิตช่วงสมัยราชวงศ์ถัง ชาวเพียวส่วนใหญ่ถูกผนวกเป็นพม่า ส่วนหนึ่งผนวกเป็นฮั่นหรือชาน

เจียวจื่อ (แกว) เป็นชนเผ่าเก่าแก่ที่รวมตัวจากชาวเยว่กับชาวเจียว เป็นสาขาหนึ่งของตระกูลเอียนของชนเผ่าตงอี เดิมที่อยู่แถบชานตง ชันซีและเหอหนัน อพยพลงทางใต้ถึงหูเป่ย์ หูหนัน จนถึงลาวและเวียดนาม เมืองแกวตั้งอยู่ในเวียดนามตอนเหนือ มีประชากรเป็นไทดำ อาจเป็นลูกผสมระหว่างชาวเจียว (แกว) และชาวชาน สมัยราชวงศ์ซ่งได้ พญาเจืองพิชิตเมืองแกวตั้งโอรสสองครองไปปกครอง ชาวไทที่ตามไปอยู่ผสมกับพวกเจียวจื่อจนในที่สุดกลายเป็นไทดำ ชาวแกวส่วนที่อยู่ในลุ่มแม่น้ำแดงตอนล่างถูกผนวกเป็นชาติจิง ส่วนที่อยู่ในกวางสีตอนใต้และตอนตะวันตกเฉียงใต้ันถูกผนวกเป็นจ้วง ส่วนที่อยู่ในจีนกลาง หูหนัน กววงสีตอนกลางและตอนตะวันตกเฉียงเหนือผนวกเป็นชาวฮั่น

จิงเคอ เป็นชนเผ่าที่เก่าแก่ สมัยขุนฉิวได้สร้างรัฐจิงเคอขึ้นในก๊วยโจว ปลายสมัยจิ้นกั้ว จิงเคอถูกแม่ทัพก๊กวุ่พิชิต ภายหลังจิงเคอถูกบังคับอพยพไปสู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ สมัยราชวงศ์ฉินและฮั่น ถูกเย่หลังยิดดินแดนตอนเหนือ ตอนใต้ถูกอาณาจักรหนันเยว่ยึดไป เหลือเพียงรัฐเล็กในก๊วยโจวภาคตะวันออกเฉียงใต้ ชาวจิงเคอส่วนใหญ่เดินทางไปยังกวางสีตามแม่น้ำสายต่าง ๆ ได้ผสมกับลัวเยว่ ซีโอะ อูหู เหลียว จินวิวัฒน์เป็นจ้วง จนถึงสมัยราชวงศ์หมิงและชิง มีชาวจ้วงกระจ่ายอยู่ทั่วกวางสี และมีส่วนหนึ่งอยู่ในยูนนาน กวางตุ้ง ก๊วยโจวและไหหลำ

อูหู เป็นสาขาหนึ่งของชาวซีโอะ สายตะวันออก สมัยขุนฉิวได้อพยพไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้เข้าสู่ลุ่มแม่น้ำหวนลู่ ในราชวงศ์ฮั่นมีกลุ่มหนึ่งอพยพสู่กวางสีและเมืองแกว สมัยราชวงศ์หยวนและหมิงกลุ่มที่อยู่ในกวางสี ส่วนหนึ่งถูกผนวกเป็นฮั่น ส่วนหนึ่งกลายเป็นจ้วง ส่วนที่อยู่ในหูหนันนั้นกลายเป็นบรรพบุรุษของชาวดัง ส่วนที่อยู่ในก๊วยโจวได้กลายเป็นบรรพบุรุษของชนชาติลู่

เนื่องจากการกำเนิดและอพยพของไปย่วนั้นค่อนข้างซับซ้อน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มไท-ฉ้วง จึงควรศึกษาในแง่วัฒนธรรม หวงฮุ่ยคุนเห็นว่าการอพยพเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในระหว่างการวิวัฒนาการ สถานที่ที่ชนกลุ่มหนึ่งอพยพจากมานั้น อาจไม่ใช่ต้นกำเนิดของชนกลุ่มนั้นก็ได้ หวงฮุ่ยคุนได้แบ่งเขตชาวเยว่เป็น 3 เขตตามอิทธิพลวัฒนธรรมที่แต่ละเขตได้รับ

เขตที่ 1 ประกอบด้วยเจียงซู เจ้อเจียง ฮกเกี้ยน กวางตุ้ง ชาวเยว่ในเขตนี้ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมจากชาวฮั่น ชาวญู่ ถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของชาวฮั่นไป

เขตที่ 2 รวมถึงกวางสี ไทหล่า กุ้ยโจวและเวียตนามตอนเหนือ ได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมฮั่น และไม่ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชาวฮั่น

เขตที่ 3 ยูนนานตะวันตกเฉียงใต้ ไทยตอนกลางและตอนเหนือ พม่าตะวันออกเฉียงเหนือ และอัสสัมในอินเดีย ชาวเยว่ในเขตนี้วิวัฒนาการเป็นไทกลุ่มต่าง ๆ ไทล้านนาและไทสิบสองพันนาอาจเป็นไทจารีตสองสาขาที่ยังหลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นการก่อรูปของชนชาติไทไม่ใช่ผลของการอพยพ หากเป็นผลการวิวัฒนาการของชนพื้นเมือง⁹

ท่ามกลางความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ไปย่วนั้นเป็นบรรพบุรุษของชาวไทนั้นมีลักษณะร่วมอยู่ นักวิชาการได้สรุปลักษณะร่วมหรืออัตลักษณ์ประจำเผ่าพันธุ์ของบรรพบุรุษไทไว้

1. ลักษณะร่วมทางภูมิศาสตร์

ตามบันทึกของ ฮั่นซู ภูมิประเทศ ได้ให้ขอบเขตของไปย่วนไว้ “เยว่ร้อยละแปดสิบอยู่กันในพื้นที่กว้าง 7-8 พันลี้ ครอบคลุมตั้งแต่เมืองแควจนถึงกุ้ยจี ต่างมีวงศ์ตระกูลของตน” ชาวเยว่มีกาศัยอยู่ตามลุ่มแม่น้ำหรือริมชายทะเล เส้นทางอพยพก็เป็นไปตามลุ่มแม่น้ำสายใหญ่ ๆ เช่นแม่น้ำแยงซีเกียงตอนบนชื่อว่าจินซาเจียง (แม่น้ำทรายคำ) และตอนกลางชื่อว่าฮั่นส่วย แม่น้ำจิงเคอที่เริ่มต้นที่กุ้ยโจว ยูนนาน ไหลผ่านทางกวางสี กวางตุ้ง แม่น้ำล้านช้าง (ชื่อเดิมว่าผู่ส่วย มีคนเห็นว่าเป็นแหล่งกำเนิดของชาวผู่) แม่น้ำนุ่เจียง (แม่น้ำคง)

2. ภาษาร่วม

ชาวเยว่มีภาษาร่วมของตน ซึ่งต่างไปจากภาษาจีนกลางและภาษาของก๊กู่ ถ้าเทียบภาษาของฉ้วง ไท ดั่ง ส่วย ปู้อี หลี ซึ่งอยู่ในภาษาสาขาฉ้วง-ไท มีคำศัพท์ที่คล้ายกันหรือเหมือนกันเป็นจำนวนมาก

3. การเกษตร

ไปย่วนั้นเป็นชนเผ่าที่มีประวัติการปลูกข้าวที่ยาวนานที่สุด เช่น ชากยุคหินใหม่ เหนือหมู่ดู่ที่

⁹ หวงฮุ่ยคุน, จากชาวเยว่สู่ชาวไท, หน้า 4-5

อวีเอี้ยว มณฑลเจ้อเจียง ได้พบเมดข้าวที่มีอายุถึง 7,000 ปี นักวิชาการหลายคนเห็นว่าวัฒนธรรมข้าวเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มไท

4. ความชำนาญในการต่อเรือและใช้เรือ

เรือที่ชาวเขว่ต่อได้นั้นไม่เพียงแต่มีเรือขนาดเล็ก ยังมีเรือรบขนาดใหญ่ที่จุทหารได้ 2,000 คนและเรือทองเหลือง ยังมีข้อสมมุติฐานว่าชาวเขว่ยังสามารถเดินเรือในทะเลได้

5. การสักตัว

นักวิชาการจีนตั้งแต่สมัยโบราณก็มองว่าการสักตัวเป็นประเพณีของชาวเขว่ และอธิบายว่าประเพณีดังกล่าวเป็นการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เพราะใช้ชีวิตตามแหล่งน้ำ การสักตัวเป็นลายมังกรหรือจระเข้ทำให้ชาวเขว่สามารถป้องกันตัวจากสัตว์ร้ายในน้ำ อนึ่ง การสักตัวบ่งถึงฐานะทางสังคมอีกด้วย

6. กลองสำริด (กลองมโหระทึก)

ยูนนานเป็นแหล่งกำเนิดของกลองมโหระทึก กลองที่เก่าแก่ที่สุดที่ขุดได้มีอายุถึง 2,000 กว่าปี แต่กลองมโหระทึกไม่ใช่เอกลักษณ์เฉพาะตัวของกลุ่มไป่เยว่ แม้จะเคยใช้มาก่อน ว้ายังคงใช้กันจนทุกวันนี้

7. ก้นหั่น (บ้านยกพื้น)

เป็นลักษณะพิเศษของบ้านพักอาศัยแบบไทซึ่งสืบตั้งแต่ยุคไป่เยว่¹⁰

การศึกษาประวัติของไป่เยว่อาจสามารถสืบค้นถึงต้นกำเนิดของชาวไท ผลการศึกษาแสดงว่าบรรพบุรุษไทกับบรรพบุรุษอื่นมีความสัมพันธ์ที่กลุ่มลิกและยวนาน หากข้อสมมุติฐานหลายข้อเป็นที่ยอมรับกันในวงวิชาการ ไม่เพียงแต่ประวัติชนชาติไท ประวัติของชาวจีนภาคกลางอาจต้องเรียบเรียงใหม่ในบางส่วน แต่ความเสี่ยงของการศึกษาประวัติไป่เยว่อยู่ที่ว่า ต้องอ้างเอกสารโบราณเป็นหลัก หลักฐานทางโบราณวัตถุยังค่อนข้างอ่อน บันทึกร่วมกับเผ่าต่าง ๆ ของไป่เยว่นั้นสลับซับซ้อน เอกสารจีนโบราณมีข้อจำกัดที่ให้ข้อมูลอย่างคร่าว ๆ ไม่มีรายละเอียด ถึงจะมีก็ไม่มาก เพราะฉะนั้น การศึกษาละบอบสังคมและวัฒนธรรมไป่เยว่นั้นต้องมีการวิจัยสาขาอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงจะเรียบเรียงประวัติไป่เยว่ที่สมบูรณ์ขึ้นมาได้ การศึกษาประวัติไป่เยว่ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประวัติบรรพบุรุษไทนั้นถือได้ว่าเพิ่งเริ่มต้นทำ จึงมีงานศึกษาวิจัยอีกมากมายที่นักวิชาการต้องทำ

¹⁰ เจียงอิงเหลียง, *ประวัติศาสตร์ชาติไท*, หน้า 73-89

4.3 การศึกษาประวัติศาสตร์ชาติไทย

ผลงานที่สำคัญอีกประเภทหนึ่งคือการศึกษาประวัติศาสตร์ชาติไทย แท้ที่จริง นักวิชาการจีนเริ่มศึกษาประวัติศาสตร์ไทยตั้งแต่ทศวรรษ 1950 แต่เนื่องจากการศึกษาประวัติศาสตร์รวมกันใช้เวลานาน ยังไม่ทันจัดทำเป็นชิ้นงานออกมาได้ รัฐบาลก็เริ่มก่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองต่าง ๆ นานา ทำให้งานวิจัยส่วนนี้ต้องหยุดชะงักลงอย่างน่าเสียดาย ในช่วงสงครามเย็น เนื่องจากแนวคิดฝ่ายซ้ายมีอิทธิพลมาก ทำให้มีปัญหาหลายประเด็น เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ปัญหาการอพยพ ระบบจัมก๊อง สงครามปราบปรามกบฏชนชาตินิยม มีความละเอียดอ่อน ทำให้นักวิชาการที่มีความชำนาญในด้านนี้ ต้องสงวนท่าทีของตน การศึกษาทางด้านนี้เริ่มฟื้นฟูลุกขึ้นมาอีกครั้งเมื่อเข้าสู่ทศวรรษ 1980 ทั้งงานเก่าและงานที่เริ่มต้นใหม่ ได้เรียบเรียงจบบริบูรณ์และออกสู่สายตาของผู้อ่าน

ผลงานการศึกษาประวัติศาสตร์ชาติไทยที่สำคัญที่สุดมีอยู่ 2 ชิ้น ได้แก่ *ประวัติศาสตร์ชาติไทย* แต่งโดยศาสตราจารย์เจียงอิงเหลียง จัดพิมพ์ในปี 1984 และ *ประวัติศาสตร์ชาติไทยฉบับสังเขป* แต่งโดยหวงฮู่คุน เฉาเจิงจางและคณะ ซึ่งพิมพ์ในปี 1986

ประวัติศาสตร์ชาติไทย ของศาสตราจารย์เจียงอิงเหลียงนั้นอาจมองว่าเป็นผลงานที่สมบูรณ์ที่สุดที่นักไทยศึกษาจีนถ่ายทอดออกมา เป็นผลงานแห่งการค้นคว้าวิจัยเป็นเวลาหลายสิบปี ส่วน *ประวัติศาสตร์ชาติไทยฉบับสังเขป* นั้นเป็นหนึ่งในชุดหนังสือเกี่ยวกับชนชาตินิยมที่จัดทำโดยคณะกรรมการกิจการชนชาติแห่งชาติ เพราะฉะนั้น มีลักษณะเป็นงานวิชาการที่รัฐมอบหมายให้ทำ เป็นทักษะที่รัฐบาลเห็นชอบ แต่หนังสือทั้งสองเล่มใช้ทฤษฎีวิวัฒนิยมประวัติศาสตร์และทฤษฎีวิวัฒนาการของสังคม คือเชื่อว่าสังคมมนุษย์พัฒนาจากสังคมบรรพกาล สังคมทาส สังคมศักดินา และสังคมทุนนิยม เมื่อเข้าสู่สังคมทาส ก็ถือว่าเข้าสู่สังคมที่มีการแบ่งแยกชนชั้น มีการขูดรีด นี่เป็นสาเหตุที่ต้องการดำเนินการปฏิรูปที่ดิน แต่ก่อนมีการปฏิรูปใด ๆ ต้องทำความเข้าใจกับระบบของสังคมของชนชาตินิยมกลุ่มต่าง ๆ

ตั้งแต่ปี 1948 เจียงอิงเหลียงปฏิบัติงานสอนที่คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยยูนนาน คณะดังกล่าวถูกปิดในช่วงการปฏิรูปสถาบันอุดมศึกษาในปี 1953 หลังจากนั้น อาจารย์เจียงอิงเหลียงถูกย้ายไปสอนวิชาประวัติศาสตร์ที่คณะประวัติศาสตร์ เจียงอิงเหลียงเปลี่ยนจากการศึกษาเชิงมานุษยวิทยาเป็นการศึกษาทางประวัติศาสตร์ ปี 1956 เขาได้เรียบเรียงเอกสารประกอบการสอนเรื่อง *ต้นฉบับประวัติศาสตร์ชาติไทย* ขึ้น ต้นฉบับชุดนี้ได้มีการแก้ไขปรับปรุงตลอดหลายปี โดยเฉพาะได้เพิ่มเติมข้อมูลชั้นต้น ที่เป็นเอกสารภาษาไทย ผู้เขียนกล่าวว่า จนถึงปี 1962 ประวัติยุคโบราณของชนชาติไทยได้ก่อรูปเป็นระบบแล้ว และได้จัดพิมพ์เป็น *ประวัติศาสตร์ชาติไทยยุคโบราณ* สองเล่มจบ ในขณะเดียวกัน ก็ได้เริ่มการเรียบเรียงประวัติศาสตร์ชาติไทยยุคใกล้และยุคปัจจุบัน แต่การปฏิวัติวัฒนธรรมก็ได้เริ่มแล้ว ทำให้งานวิจัยของเจียงอิงเหลียงต้องหยุดชะงักลงเป็นเวลานานถึงสิบปี มีหน้าซ้ำ

ต้นฉบับ ข้อมูล หนังสือ รูปถ่ายหลายพันรูป รวมทั้งอุปกรณ์การสำรวจถูกยึดไปหมด เมื่อการปฏิวัติวัฒนธรรมสิ้นสุดลง ทางมหาวิทยาลัยให้เจียงอิงเหลียงรวบรวมต้นฉบับเก่า เขากลับไม่เหลืออะไร ยกเว้น *ประวัติศาสตร์ไทยยุคโบราณ* และหนังสือเก่าไม่กี่เล่มที่ยืมมาจากห้องสมุด¹¹ ต้นฉบับ *ประวัติศาสตร์ไทย* ได้เรียบเรียงจบบริบูรณ์ในปี 1982 และจัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ชนชาติเสฉวนในปี 1984

4.3.1 ประวัติชนชาติไทในเอกสารจีน

ประวัติชนชาติไทหลังสมัยราชวงศ์ถัง มีข้อมูลที่ชัดเจนและต่อเนื่องกัน ตามบันทึกราชวงศ์ถัง จะเรียกชาวไทกลุ่มต่าง ๆ ว่า ฟินทอง ฟินดำ ฟินเงิน ลักท้าว ลักหน้า ส่วนชื่อว่าไป๋อ้อ (เผ่าขาว) ปรากฏมากขึ้นในสมัยราชวงศ์หยวน ไท-จ้วงที่ลุ่มแม่น้ำแดง ไทใต้คง ไทสิบสองพันนาต่างก็เรียกว่าไป๋อ้อ นอกจากไป๋อ้อแล้วในพงศาวดารราชวงศ์หยวน นิยมเรียกไทเป็นฟินทอง ไป๋อ้อและไป๋อ้อ เข้าใจว่าสองชื่อหลังเพี้ยนมาจากไป๋อ้อนั่นเอง ส่วนราชวงศ์หมิง ราชวงศ์ชิง จนกระทั่งยุคสาธารณรัฐจีน ยังคงเรียกกลุ่มไทเป็นไป๋อ้อกันอยู่

เจียงอิงเหลียงกล่าวว่ายังไม่มีเอกสารหรือโบราณวัตถุใด ๆ ที่จะยืนยันถึงสังคมบรรพกาลของชนชาติไท อาณาจักรเตียนเยว่ หรืออาณาจักรที่ใช้ช้างเป็นยานพาหนะอาจถือได้ว่าเป็นบันทึกที่เก่าแก่ที่สุดเกี่ยวกับชนชาติไท แต่ข้อความแค่กล่าวว่าในสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันตก ชุมชนของบรรพบุรุษไทได้มีลักษณะรวมตัวเป็นชาติกุลแล้ว แต่เป็นชุมชนบรรพกาลหรือเป็นชุมชนในสังคมที่แบ่งแยกชนชั้นแล้ว ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้

แต่ตำนานมากมายที่บันทึกเป็นภาษาไทนั้นได้ให้ข้อมูลไว้ว่า บรรพบุรุษไทในยุคบรรพกาลได้อาศัยอยู่ในเขตใต้คงและสิบสองพันนาแล้ว ได้แก่พื้นที่ตั้งแต่ลุ่มแม่น้ำแดง ล้านช้างจนถึงแม่น้ำคง พื้นที่เหล่านี้ติดกับเขตชาวเขวเผ่าต่าง ๆ การอพยพโยกย้ายจึงเกิดขึ้นในพื้นที่ดังกล่าว คือในจีนตะวันออกเฉียงใต้ถึงตะวันตกเฉียงใต้ ทิศนะที่อ้างว่าบรรพบุรุษไท-จ้วงอพยพจากจีนตะวันตกเฉียงเหนือหรือลุ่มแม่น้ำฮวงโห่นั้นไม่เป็นความจริง

เอกสารภาษาไทเมืองฮายซุดหนึ่งบันทึกไว้ว่า ชาวไทเมืองฮายอพยพจากเมืองเสื่อเป็น (อยู่ในเชียงรุ้งปัจจุบัน) ประวัติแบ่งเป็น 3 ยุค ในยุคแรก ช่วงก่อนปี 540 ก่อนคริสต์ศักราช ไม่มีเจ้า ไม่มีวัด ไม่มีการบูชาริต ยังคงเป็นชุมชนบรรพกาลอยู่ ยุคที่สองปี 540 ก่อนคริสต์ศักราชจนถึง ค.ศ. 700 มีเจ้า มีวัด ไม่มีการบูชาริต แสดงว่าได้เข้าสู่สังคมชนชั้นแล้ว ยุคที่สามตั้งแต่ ค.ศ. 700-1950 มีเจ้า มีวัด มีการบูชาริต¹² การบันทึกเหล่านี้สอดคล้องกับวิวัฒนาการของสังคม และสอดคล้องกับบันทึก

¹¹ เจียงอิงเหลียง, “บทส่งท้าย”, *ประวัติศาสตร์ชาติไทย*, หน้า 650-651

¹² เจียงอิงเหลียง, *ประวัติศาสตร์ชาติไทย*, หน้า 142-143

เอกสารภาษาจีนราชวงศ์ถังเมื่อ 1300 ปีก่อนว่า ฟันทอง หมางหมานได้เข้าสู่สังคมชาตีกุลที่แบ่งแยกชนชั้นแล้ว ได้มีหัวหน้าของชนเผ่า

ตำนานเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าในยุคบรรพกาล ชนเผ่าไทอยู่ร่วมกับชนเผ่าอื่น ๆ บางครั้งก็เกิดสงคราม

ตามความเห็นของเจียงอิงเหลียง อาณาจักรโยนกและอาณาจักรโกสัมพีเป็นการรวมกลุ่มของชาตีกุลไทที่เข้มแข็ง

ในช่วงที่อาณาจักรน่านเจ้ามีความเจริญรุ่งเรือง บนคาบสมุทรอินโดจีนตอนใต้ อาณาจักรเจนละได้ปราบพูนั่นในต้นศตวรรษที่ 7 ตั้งแต่ราชวงศ์ถังจนถึงราชวงศ์ซ่ง อาณาจักรเจนละได้ขยายอาณาเขตเรื่อย ๆ จนครอบคลุมเวียตนามตอนใต้ กัมพูชา ไทยตอนเหนือ ลาวและส่วนหนึ่งของพม่า เขตแดนทางทิศเหนือติดต่อกับสิบสองปันนา และน่านเจ้า ไทสิบสองปันนา ไทล้านนา ไทในรัฐฉานพม่า ต่างก็ตกอยู่ภายใต้การปกครองของเจนละหรือถูกเจนละรุกราน จึงคิดจะรวมตัวเป็นพันธมิตรกันเพื่อต่อต้านอาณาจักรเจนละ การรวมกลุ่มของชาตีกุลไทกลุ่มต่าง ๆ ในครั้งนี้ก็คืออาณาจักรโยนกในตำนาน อาณาจักรโยนกรวมถึงเมืองฝาง ล้านนา เมืองลาว (หลวงพระบาง) คงเคอ (เมืองเงิน) เมืองแก้ว เมืองสิบสองปันนา อาณาจักรน้อยใหญ่เหล่านี้รวมตัวเป็นอาณาจักรโยนกช่วงนั้นเท่ากับยุคกลางของราชวงศ์ถังและราชวงศ์ซ่งตอนต้น มีการแลกเปลี่ยนสินค้ากับน่านเจ้าและจีนกลาง ได้เข้าสู่สังคมทาสแล้ว¹³

ในขณะเดียวกัน ชุมชนไทที่อยู่ทางตะวันตกยังมีฟันทอง หมางหมานที่อยู่ในหย่งซาง ลีลู่ย และไคหนัน ก็ถูกเขมร มอญและพืยวคุกคาม ในศตวรรษที่ 11 ได้ก่อกำเนิดอาณาจักรโกสัมพีซึ่งประกอบด้วยชาตีกุลไทสี่กลุ่ม ได้แก่ เมืองแสนหวี (โมคปาง หรือหมู่ปาง) เมืองซิงกู (singgu) เมืองยาง และเมืองมว โดยมีเมืองแสนหวีเป็นใหญ่ ทางทิศเหนือติดต่อกับเถิงซง ทิศตะวันตกติดกับอิรวดี ทิศใต้ถึงลุ่มน้ำด้านข้างตอนบน ทิศตะวันออกติดต่อกับโยนก เมืองเงินตั้งอยู่ระหว่างโกสัมพีกับโยนก จึงทำให้บางครั้งเมืองเงินเข้าฝ่ายโยนก บางครั้งเข้าฝ่ายโกสัมพี¹⁴

ปี 1180 พญาเงี้ยวสร้างอาณาจักรหอคำเชียงรุ่งขึ้นที่สิบสองปันนา เป็นเจ้าแผ่นดินองค์แรกตามตำนาน พญาเงี้ยวสืบเชื้อสายจากพญาอาลาโว ปี 1190 ชนเผ่าไทกลุ่มต่าง ๆ สนับสนุนให้พญาเงี้ยวเป็นหัวหน้า ศูนย์กลางของอาณาจักรโยนกจึงย้ายมาสู่เชียงรุ่ง ครอบครองไทเผ่าต่าง ๆ ตั้งแต่กลุ่ม

¹³ เจียงอิงเหลียง, *ประวัติศาสตร์ชาติไท*, หน้า 171-174

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 174-176

น้ำแดงจนถึงลุ่มน้ำด้านข้าง ตามบันทึก หนังสือพื้นเมืองลื้อ พญาเจืองได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าหลวงฟ้าจากกษัตริย์จีน (บางคนสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นกษัตริย์ตาลี) อีกทั้งตราทองคำพระราชทาน¹⁵

ในสมัยราชวงศ์หยวนตอนต้น ชนชาติไทในลุ่มน้ำด้านข้างตอนกลางและลุ่มแม่น้ำแดงอพยพขึ้นไปทางเหนือ แผ่ขยายอิทธิพลไปยังลุ่มแม่น้ำแดงตอนบน แม่น้ำหยวนเจียง แม่น้ำหนันคันเจียง กลายเป็นชนชาติที่เข้มแข็งในยุคนาน

ในช่วงเดียวกัน กองทัพมองโกลยี่ได้ครองแผ่นดินจีนภาคกลางอันกว้างใหญ่ สำหรับเขตชนชาติส่วนน้อยในจีนตะวันตกเฉียงใต้ เริ่มบุกยึดภาคตะวันตกก่อน ในปี 1254 บุกรุกไทได้คงและไทกลุ่มอื่นที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ราชวงศ์หยวนได้มีการจัดตั้งสถาบันอานฟูฟั่นทองขึ้นในปี 1261 ปี 1268 เริ่มปราบปรามฟั่นทองที่อยู่ฝั่งตะวันตกแม่น้ำคง จนถึงปี 1271 ได้มีการจัดตั้งสถาบันอานฟูฟั่นทองไปอีกรั้ง การใช้อำนาจทหารปราบปรามทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างชนชาติส่วนน้อยตึงเครียดขึ้น

หลังจากราชวงศ์หยวนได้แผ่ขยายอำนาจสู่ลุ่มแม่น้ำอิรวดี เริ่มเผชิญหน้ากับพุกามซึ่งคุกคามเขตไท-ขานบ่อ ย ๆ ปี 1277 กองทัพพุกามโจมตีได้คง แต่ประสบความพ่ายแพ้กลับไป ทำให้การปกครองที่ได้คงมีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น

ปี 1288 ระหว่างที่กองทัพหยวนเดินทางไปพิชิตเมืองแกว ได้ผ่านเขตของพวกหลอหลอและไปอี (จ้วง-ไทในลุ่มแม่น้ำแดง) กองทัพหยวนถึงได้ทราบจากชาวไปอีที่งานว่าทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ยังมีอาณาจักรปาไปชีฟู (ล้านนา) ราชวงศ์หยวนจึงคิดพิชิตล้านนา ระหว่างทางจากหยวนเจียงไปล้านนา กองทัพหยวนได้ผ่านสิบสองพันนาเป็นครั้งแรก ปี 1292-1296 ได้มีการจัดตั้งสถาบันข้าหลวงทหารและพลเรือนที่เชียงรุ่ง รัฐบาลเชียงรุ่งแตกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายที่ไม่ยอมจำนนก็หันไปเป็นพันธมิตรกับทางล้านนา การแตกแยกของเชียงรุ่งทำให้ราชวงศ์หยวนต้องมีการจัดตั้งสถาบันข้าหลวงขึ้นอีกครั้งในปี 1325

ปี 1301 กองทัพหยวนเตรียมตัวพิชิตปาไป ระหว่างการเดินทางจากกุ้ยโจวเข้าสู่ยูนนานทหารล้มป่วยตายเป็นจำนวนมาก อีกทั้งแม่ทัพหยวนได้ขูครีตเกณฑ์แรงงานชนชาติส่วนน้อยต่าง ๆ ถูกต่อต้านอย่างแข็งแรงแรง ชนชาติอีกกับไทสิบสองพันนาได้เป็นกำลังสำคัญในการต่อต้านครั้งนี้ ในช่วงเดียวกัน กองทัพหยวนที่ไปพิชิตพม่ากลับมา ถูกฟั่นทองได้คงสกัดกั้นไว้ ต้องประสบความเสียหายอย่างหนัก ราชวงศ์หยวนตกอยู่ในภาวะที่ต้องเผชิญหน้ากับการต่อต้านจากไทสิบสองพันนาและไทได้คงทั้งสองฝ่าย บทเรียนครั้งนี้ทำให้ราชวงศ์หยวนหันหน้ามาใช้นโยบายเกลี้ยกล่อม อย่างไรก็ตาม นโยบายนี้ยังไม่บังเกิดผลทันทีจนกระทั่งปี 1327 เมื่อสถานการณ์ที่เชียงรุ่งสงบลงแล้ว ล้าน

¹⁵ เจียงอิงเหลียง, ประวัติชนชาติไท, หน้า 176-178

นาจึงตกอยู่ในภาวะถูกโคດเคี้ยว จำต้องสวามิภักดิ์ต่อราชวงศ์หยวนในที่สุด ถ้านนาได้ส่งคณะ
บรรณาการไปจิ้มก้องราชวงศ์หยวนตลอด ในปี 1331 ราชวงศ์หยวนได้จัดตั้งแสนหวีเมิงซึ่งเป็น
แสนหวีป่าไป นั้นแต่นั้นมาจนถึงปี 1556 ป่าป๋ออยู่ใต้การปกครองของจีน เป็นแสนหวีจนกระทั่งถูก
ราชวงศ์ตองอูยึด¹⁶

เจียงอิงเหลียงเห็นว่าสังคมชนชาติไทได้เข้าสู่สังคมศักดินายุคต้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 13
ถึงต้นศตวรรษที่ 14 เพราะช่วงนี้ อาณาจักรลววนกำลังรุ่งเรือง ทำสงครามผนวกดินแดนอันกว้าง
ใหญ่ ลววนนี้ก็คือเผ่าเมืองมวที่ขึ้นต่ออาณาจักรโกสัมพี เกื้อข่านฟ้าได้ผนวกไทกลุ่มต่าง ๆ ในใต้
คง และเป็นพันธมิตรกับเมืองลือสือสองพันนา ถ้านนา ในที่สุดจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะเกิดความขัด
แย้งกับรัฐบาลกลางราชวงศ์หยวน ราชวงศ์หยวนส่งกองทัพไปปราบลววนตั้งแต่ปี 1342 สงคราม
ปราบปรามกินเวลา 4 ปี แต่ยังไม่สามารถปราบได้ ราชวงศ์หยวนจำต้องยอมรับอำนาจของเกื้อข่าน
ฟ้าและแต่งตั้งเป็นเจ้าแสนหวี เกื้อข่านฟ้าได้รับการรับรองจากราชวงศ์หยวนอย่างเป็นทางการว่า
เป็นเจ้าศักดินาที่ใหญ่ที่สุดในยูนนาน

ต้นราชวงศ์หมิง เกื้อรุ่งฟ้าเป็นกษัตริย์ลววน ราชวงศ์หมิงแต่งตั้งเกื้อรุ่งฟ้าเป็นเจ้าแสนหวีลว
ชน อิทธิพลของลวชนยังคงขยายไปเรื่อย ๆ จนถึงปี 1386 นอกจากเชียงรุ่ง หยวนเจียง เชียงตุง ชาว
ไทกลุ่มอื่นล้วนอยู่ใต้การปกครองของลวชนแล้ว ปี 1385 กองทัพเกื้อรุ่งฟ้าเข้าไปยึดจึงตุงเป็นการ
เริ่มต้นสงครามระหว่างราชวงศ์หมิงและลวชน ปี 1388 การรบที่ตึงเปียน เกื้อรุ่งฟ้าเป็นฝ่ายแพ้ ยอม
สวามิภักดิ์และถอนทัพออกจากเชียงตุง แต่ยังคงครอบครองพื้นที่ฝั่งตะวันตกกลุ่มน้ำล้านช้าง เกื้อรุ่ง
ฟ้าเลิกบุกไปทางเหนือ หันหน้าไปบุกโจมตีทางพม่า

ปี 1397 เกิดความแตกแยกในอำนาจลวชน ท้าวทานเมิง เจ้าแสนหวีหมู่ปางโจมตีเกื้อรุ่งฟ้า
ยึดแสนหวีลวชนได้ และไล่ตามจนถึงเถิงชง ทำให้เกื้อรุ่งฟ้าต้องหนีไปที่คุนหมิง และยื่นสาส์นขอ
ความช่วยเหลือที่นานกิง ราชวงศ์หมิงจึงส่งกองทัพไปปราบปรามท้าวทานเมิง และส่งเกื้อรุ่งฟ้า
กลับแสนหวีลวชน หลังจากนั้น ลวชนอ่อนแอลง มีเจ้าเมืองไม่น้อยที่แยกตัวออกจากการปกครอง
ของลวชน

ลวชนจัดส่งคณะบรรณาการเข้าเฝ้าพระเจ้ากรุงจีนเป็นประจำ เป็นช่วงที่ราชวงศ์หมิงกับลว
ชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ปี 1413 เสือห่มฟ้า (ตามเอกสารจีนเรียกว่าเสื่อเหยียบฟ้า) ขึ้นเป็นเจ้า
ฟ้าลวชน ปี 1436 เสือห่มฟ้าบุกหมู่ปาง ปี 1428 รุกหนันเตียน เถิงชง ลู่เจียง ปี 1430 ยึดเมืองยาง จน

¹⁶ เจียงอิงเหลียง, ประวัติชนชาติไท, หน้า 197-205

ถึงช่วงนี้ ลุขวนได้ยึดครองลุ่มแม่น้ำต้าอิงเจียง ยู่ถี่เจียง อีรวดีตอนบน รัฐบาลราชวงศ์หมิงจึงคิดปราบปรามเพื่อความสงบของเขตชายแดน

ช่วงปี 1437-1438 เลื่อนทัพนำกองทัพบุกูกุ หนันเตียน กันหยา เถิงชง ลู่เจียง จินฉือและสังหารทหารที่รักษาพื้นที่ดังกล่าว ราชวงศ์หมิงเริ่มเตรียมใช้กำลังปราบปราม ปี 1439 กองทัพราชวงศ์หมิงรบกับลุขวนที่แม่น้ำคง กองทัพหมิงพ่ายแพ้ ต้องถอนทัพกลับไปบ้าน เลื่อนทัพมาถึงได้แผ่ขยายอิทธิพลต่อไปอีก ทำให้ลุขวนมีความรุ่งเรืองเทียบได้กับยุคเล่อรุ่งฟ้า กองทัพหมิงโจมตีอีกครั้งในปี 1440 คราวนี้กองทัพหมิงข้ามแม่น้ำคง ยึดเถิงชง หนันเตียน แต่แพ้กองทัพลุขวนที่หมางซือ ราชวงศ์หมิงระดมกำลังทหาร 150,000 คน ปี 1442 เลื่อนทัพหนีไปพม่า กองทัพหมิงเข้าสู่เมืองมาวและนครหลวงของลุขวน ปี 1444 กองทัพหมิงเข้าสู่เมืองมาวอีกครั้ง บุกบุกเจ้อหลัน กองทัพลุขวนทิ้งเมืองถอยหนี เลื่อนทัพถอยไปอยู่เมืองยาง ปี 1446 เจ้าแสนหวีพม่ามอบเลื่อนทัพให้แก่ราชวงศ์หมิง เลื่อนทัพเอาอาหารเสียชีวิตระหว่างทาง ปี 1448 สឹกครั้งที่ 3 สร้างความเสียหายให้ทั้งสองฝ่าย ไม่มีฝ่ายใดสามารถเอาชนะอย่างเด็ดขาดได้ จึงทำข้อตกลงว่าราชวงศ์หมิงห้ามไม่ให้เลื่อนทัพข้ามแม่น้ำคง

หลังจากศึกลุขวน 3 ครั้ง ทายาทตระกูลเลื่อยังคงยึดเมืองยาง ปี 1451 1456 1457-1461 ส่งคณะบรรณาการสู่ราชวงศ์หมิง แต่ถูกปฏิเสธ ทำให้จีนต้องสูญเสียเมืองยางไปในที่สุด โดยทั่วไป จะเห็นว่าการใช้กำลังทหารในศึกลุขวน 3 ครั้งนี้ ทำให้เขตชายแดนคืนสู่ความสงบอีกครั้ง แต่สร้างความเสียหายเป็นอันมาก นโยบายการปราบปรามสร้างความตึงเครียดในเขตชนชาติส่วนน้อย แต่การขยายอิทธิพลของลุขวน ก็ไม่ได้รับความเห็นชอบจากชาวไทกลุ่มอื่น

กลางคริสต์ศตวรรษที่ 16 ถึงปลายศตวรรษที่ 18 ได้คงและสิบสองพันนาต้องเผชิญหน้ากับการรุกรานของราชวงศ์ตองอูและราชวงศ์อลองพญา (เอกสารภาษาจีนเรียกว่าราชวงศ์มุกโซโบ) จนกระทั่งอำนาจตะวันตกเข้ามา

การศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์อาจกล่าวได้ว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวอย่างหนึ่งของชาติพันธุ์ศึกษาในจีน เนื่องจากราชสำนักราชวงศ์ต่าง ๆ ให้ความสำคัญแก่การบันทึกและเรียบเรียงประวัติศาสตร์ จึงทำให้พงศาวดารฉบับหลวงกลายเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความหลากหลาย แต่พงศาวดารจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับเหตุการณ์และบุคคลสำคัญ ๆ เท่านั้น จึงมีข้อความเกี่ยวกับสงครามปราบปราม และการเดินทางมาจี้ก้องมาก ซึ่งก็มีประโยชน์มากในการศึกษาประวัติศาสตร์สัมพันธ์ระหว่างจีนกับชนชาติส่วนน้อย และระบอบสังคมในแต่ละยุคสมัย แต่บันทึกทางการไม่ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของพวกเขา ทั้ง ๆ ที่ยังมีบันทึกของเอกชนหรืองานเขียนของข้าราชการ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมมาบ้าง แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการศึกษาวิจัยที่เจาะลึก บางทีข้อมูลเหล่านี้อาจให้โอกาสผู้ศึกษาที่มั่งก่าย เช่น โยงกับทฤษฎีวิวัฒนิยมประวัติศาสตร์ ข้อเสนอพื้นฐานนั้น

อาจมีความแตกต่างมาก แต่ไม่มีทางพิสูจน์ช่องว่างระหว่างความเป็นจริงกับข้อสันนิษฐานเหล่านี้ นักวิชาการจีนมักชอบนำทฤษฎีวิวัฒนาการของสังคมมาสมทบ มาวิเคราะห์ว่าสังคมไทเข้าสู่สังคม ทาสหรือสังคมศักดินาตั้งแต่เมื่อไร ทั้ง ๆ ที่การใช้ทฤษฎีเหล่านี้จำเป็นต้องมีเงื่อนไขและบริบท ปัญหาของการศึกษาที่ใช้ลัทธิมาร์กซ์ในจีนคือ เหมือนกับว่า ทฤษฎีสร้างขึ้นมากเพื่อที่จะพิสูจน์ว่า ตัวทฤษฎีนั้นถูกต้อง ไม่ใช่สร้างขึ้นเพื่อช่วยให้เข้าใจความเป็นจริงได้ดีขึ้น

4.3.2. ทศนะเกี่ยวกับอ้ายลาว

อ้ายลาวเป็นชนชาติใหญ่ในสมัยราชวงศ์ซ่ง มีประชากรถึง 600,000 คน การที่เข้าใจว่าอ้ายลาวเป็นไทนั้นเกี่ยวข้องกับทศนะที่น่านเจ้าเป็นอาณาจักรไท เพราะอ้ายลาวเป็นบรรพบุรุษของ น่านเจ้า หากน่านเจ้าเป็นไท อ้ายลาวซึ่งเป็นบรรพบุรุษน่านเจ้าก็น่าจะเป็นไทโดยปริยาย

แต่นักวิชาการจีนเห็นว่าชาติอ้ายลาวกับไท-ขานไม่ใช่ชนชาติที่ร่วมบรรพบุรุษ พงสาวดาร จีนได้บันทึกไว้อย่างชัดเจนว่าอ้ายลาวเป็นพวกตี้-เจียง เป็นส่วนหนึ่งของชาวคุนหมิง เป็นบรรพบุรุษของน่านเจ้าและชาติต่าง ๆ ที่ใช้ภาษาตระกูลอี้

พิจารณาเขตพำนักอาศัย กลุ่มไทในราชวงศ์ฮั่นอาศัยอยู่ “นอกเขตแดนหย่งชาง” รวมถึงเขต ไตคงและพื้นที่ทางตะวันตก ส่วนอ้ายลาวจะอยู่ในหย่งชาง ซึ่งมีเป่าซัน ตาลีเป็นศูนย์กลางอยู่ นอก จากนี้ ในเสฉวนภาคตะวันตกเฉียงใต้ก็มีชาวอ้ายลาวอาศัยอยู่ ชื่อว่าเยว่จี

เทพนิยายจิ่วหลงได้สะท้อนให้เห็นถึงประเพณีบูชามังกรของชนชาติตี้-เจียง ตั้งแต่ยุค ดึกดำบรรพ์ ชาวเจียงก็มีประเพณีบูชามังกร มีการตั้งชื่อชนเผ่าหรือบรรพบุรุษของชนเผ่าเป็นมังกร

ส่วนชาวอ้ายลาวมีความนิยมสักตัวเป็นลายมังกร ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของการบูชามังกรที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ¹⁷

ปัญหาอ้ายลาวเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดการถกเถียงตลอด เป็นประเด็นสำคัญในการอภิปราย เจ้าของอาณาจักรน่านเจ้า การที่มองว่าอ้ายลาวเป็นไทนั้นเริ่มต้นจากนักวิชาการตะวันตก ซึ่งต้องยอมรับว่า การสันนิษฐานของพวกเขาก็ได้แหวกแนวใหม่ ได้นำไปสู่ข้อค้นพบใหม่ แต่นักวิชาการ ตะวันตกมักมีจุดอ่อนที่ไม่สามารถตีความหรือเข้าใจเอกสารจีนโบราณอย่างชัดเจน ไทศึกษาในวง วิชาการจีน อย่างน้อยได้ใช้ความได้เปรียบทางด้านภาษา มาชำระข้อมูลเอกสารสมัยโบราณ เป็นการ ปูพื้นที่ให้การศึกษาวเคราะห์ในขั้นต่อไป

¹⁷ หวงยู่คุนและคณะ, ประวัติชนชาติไทยฉบับสังเขป, หน้า 13-19

4.3.3 ว่าด้วยอาณาจักรขานในพงศาวดารราชวงศ์อันตะวันตก

ทัศนะที่ว่าอาณาจักรขานเป็นบรรพบุรุษของชาวไทยนั้นยังคงมีการโต้เถียงกันในวงวิชาการจีน หวงฮู่ยฺคุนเห็นว่าอาณาจักรขานก็คือเตียนเซว ตั้งอยู่ระหว่างเขตแดนพม่า-ยูนนาน ชาวจีนออกเสียงว่าขาน ซึ่งก็คือเสียมหรือสยาม เป็นชื่อที่ชาวอินเดียและชาวพม่าตอนเหนือเรียกชาวไท-ขานที่อยู่นอกเขตหย่งชาง ส่วนชนชาติอื่น อย่างเช่น จิงป้อเรียกไทว่า lasam หรือ asam แต่อั้ง อาซาง ปู่ตัง ว่าเรียกว่า siam แต่ภาษาจีนจะออกเสียงมอสะกคไม่ได้ ชื่อขานนี้ปรากฏมาเกือบ 2,000 ปีแล้ว นักวิชาการมักจะถูกจำกัดโดยพรมแดนระหว่างประเทศ คือให้ความสำคัญเฉพาะชาวขานที่อยู่ในพม่าตอนเหนือ แต่มองข้ามขานที่อยู่ยูนนานภาคตะวันตก และขานในอินเดีย¹⁸

ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 1 ถึงต้นศตวรรษที่ 2 อาณาจักรขานได้เข้าสู่สังคมชนชั้นอย่างแน่นอน เพราะกษัตริย์ขานชื่อว่ายอวอเตี้ยวได้ส่งคณะนาฏศิลป์ที่ประกอบด้วยวงดนตรีและมายากรเดินทางหลายพันกิโลเมตรไปเข้าเฝ้าพระเจ้ากรุงจีนที่ถั่วเถียง และการแสดงครั้งนี้มีฝีมือสูงทีเดียว และได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอินเดียและโรมัน นักวิชาการจีนส่วนหนึ่งจึงแย้งว่าอาณาจักรขานในที่นี้ไม่น่าจะเป็นบรรพบุรุษของชาวไทย เจียงอิงเหลียงเห็นว่าพันทอง หมางหมานในสมัยราชวงศ์ถังยังคงเป็นชุมชนที่กระจัดกระจายอยู่ ไม่มีการรวมตัวกัน การรวมตัวเป็นกลุ่มชาติกุล เข้าสู่ระบอบสังคมนาสน่าจะเกิดขึ้นในช่วงหลังศตวรรษที่ 10 คือตั้งแต่พญาเจืองสร้างอาณาจักรลือซัน ส่วนที่ได้คงมีการรวมตัวเป็นอาณาจักรโกสัมพีก็เกิดขึ้นประมาณช่วงเดียวกัน สรุปคือจนถึงราชวงศ์ถัง ขนเผ่าพันทอง หมางหมานยังไม่มี การแบ่งแยกทางชนชั้นที่เห็นได้ชัดเจน จนถึงราชวงศ์ซ่งจึงได้มีการแบ่งแยกทางชนชั้นเกิดขึ้น เริ่มเข้าสู่สังคมทาส ราชวงศ์หยวนและราชวงศ์ซ่งตอนต้นมีข้อมูลว่าด้วยระบอบทาสชนชาติไทได้เพิ่มมากขึ้น จึงอธิบายไม่ได้ว่าทำไมชนชาติไทสามารถสร้างอาณาจักรขานที่เข้มแข็งยิ่งใหญ่ขึ้นมาได้ แต่เวลาผ่านไป 600-700 ปีพันทองก็ยังอยู่ในขั้นชุมชนบรรพกาล¹⁹

เจียงอิงเหลียงสรุปว่าความรุ่งเรืองของวัฒนธรรมอาณาจักรขานได้รับอิทธิพลจากทางอินเดียและโรมันอย่างมาก มีเงื่อนไขอยู่ว่า อาณาจักรขานนี้ต้องมีการติดต่อกับต่างประเทศโดยทางเรือ ซึ่งไม่มีบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ชาติไทยเลย ชาวไทในได้คงและชาวขานในพม่า ที่อยู่ได้สุดก็แค่แม่น้ำอิรวดีตอนบนเท่านั้น ทางใต้คืออาณาจักรเพียวที่ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมอินเดีย และมีการติดต่อกับทางโรมัน เพราะฉะนั้น อาณาจักรขานในพงศาวดารราชวงศ์อันจึงไม่ใช่อาณาจักรของชาวไทย

¹⁸ หวงฮู่ยฺคุนและคณะ, *ประวัติศาสตร์ชาติไทยฉบับสังเขป*, หน้า 9-10

¹⁹ เจียงอิงเหลียง, *ประวัติศาสตร์ชาติไทย*, หน้า 609-612

หากเป็นเพ็ชหรือตะเลง (Taleang) ส่วนสิบสองพันนา ในช่วงที่เป็นพันธมิตรกับล้านนาและโยนก
รัฐนาน แต่ติดต่อไปถึงเจนละเท่านั้นเอง²⁰

อนึ่ง การบรรเลงดนตรี มายากลไม่พบในประวัติวัฒนธรรมไท²¹

เจียงอิงเหลียงจึงเห็นว่าอาณาจักรขานในสมัยราชวงศ์อันนั้นไม่ใช่บรรพบุรุษของชาวไท
หากเป็นรัฐเล็กในพม่าที่มีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับอินเดีย

นี่คือข้อแตกต่างหลักระหว่างทัศนะของ ประวัติชนชาติไท กับ ประวัติชนชาติไทฉบับ
สังเขป เพราะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจว่าสังคมไทเข้าสู่สังคมชนชั้นเมื่อใด

4.4 การศึกษาทางด้านสังคม

เมื่อเข้าสู่ทศวรรษ 1980 การศึกษาระบบสังคม ระบบการปกครองยังคงมีอิทธิพลอยู่
บ้าง แต่ไม่ได้เน้นการต่อสู้ทางชนชั้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองเช่นแต่ก่อน เป็นการศึกษาเชิง
วิชาการมากยิ่งขึ้น แต่ทฤษฎีหลัก ทฤษฎีวิวัฒนาการทางสังคม วัตถุนิยมทางประวัติศาสตร์ ยังคงมี
ฐานะมั่นคงในการศึกษาระบบสังคม เห็นได้ชัดว่า การศึกษาสังคมไทที่ผ่านมา ส่วนใหญ่มุ่งไปที่
ระบบทาสกสิกร หัวข้อที่ศึกษาจึงถูกจำกัดในวงแคบ เป้าหมายของการศึกษาคือระบบสังคมก่อน
1950 ระบบเจ้าแผ่นดินเจ้าเมืองซึ่งถูกยกเลิกไปครึ่งศตวรรษแล้ว สำหรับการเปลี่ยนแปลงหลังปี
1950 นั้น ยังคงขาดงานศึกษาที่สมบูรณ์และรอบด้าน

นักวิชาการที่มีผลงานทางด้านนี้ที่สำคัญที่สุดคือเกาลีซื่อ และเจาเจิงจาง เกาลีซื่อเป็นตัว
อย่างของนักวิชาการแบบสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (participant observation) มีประสบการณ์งานภาค
สนามเป็นเวลากว่า 30 ปี แต่เช่นที่หม่าเย่กล่าวในคำนำของหนังสือ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
ของชนชาติไทสิบสองพันนา ว่า “มีจุดอ่อนตรงที่ว่าทฤษฎีค้ำกว่าการปฏิบัติ”²² บทความใน
หนังสือเล่มนี้ส่วนใหญ่เป็นรายงานการสำรวจและเป็นบทแปลของเอกสารไท ไม่มีการวิเคราะห์ที่
เจาะลึกและเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม บทความเหล่านี้ได้ให้ข้อมูลขั้นต้นเกี่ยวกับระบบสังคมไทที่
ละเอียดและสมบูรณ์ที่สุด

4.4.1 ระบบการถือครองที่ดิน

ที่ดินทั้งหมด อีกทั้งป่าไม้และแม่น้ำเป็นของเจ้าแผ่นดินทั้งหมด เจ้าแผ่นดินพระราชทานที่
ดินให้แก่เจ้าเมือง นาเจ้าเมืองดังกล่าวแบ่งตามขนาดออกเป็นนาแสนหลวง นานหมื่นหลวง เจ้าแผ่นดิน

²⁰ เจียงอิงเหลียง, ประวัติชนชาติไท, เจียงอิงเหลียง, ประวัติชนชาติไท, หน้า 612-613

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 614

²² หม่าเย่, “คำนำ”, ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทสิบสองพันนา (คุนหมิง: ชนชาติยูนนาน, 1992), หน้า 9

ดินและเจ้าเมืองจะแบ่งปันที่ดินให้แก่พ่อลำนี้อีกรอบหนึ่ง แยกเป็นนาอ้อยต่าง นาชาวหลวง นาชาวน้อย นาสิบ นาห้า นาสิบน้อย แต่นาพ่อลำนี้อาจและนาท้าวขุนไม่สามารถสืบทอดให้บุตรหลานได้

เนื่องจากพลังการผลิตต่ำคือ เจ้าศักดินาต้องพึ่งชาวนาน้อย คือเกณฑ์แรงงานทาสกสิกร ที่ดินทั้งหมดจึงแบ่งเป็นนาเจ้า นาที่เจ้าศักดินาถือครองและบริหารโดยตรงเป็น 14% ของที่ดินทั้งหมด นาปันส่วนที่ให้ชาวนาทำเป็น 86 % ของที่ดินทั้งหมด นาปันส่วนแบ่งเป็นนาบ้าน (นาเหนือบ้านทั้งหลาย) เป็นที่ดินสาธารณะ การถือครองค่อนข้างจะเท่าเทียมกัน หากเกิดความเหลื่อมล้ำ จะจัดสรรใหม่ ชาวนาที่สังกัดชุมชนจะต้องแบกรับภาระบ้านการเมือง และจะรับมอบหรือบังคับให้รับนาปันส่วน นาตระกูลคือที่ดินที่ถือครองใช้สอยโดยตระกูลต่าง ๆ ในชุมชน เป็น 19% ของที่ดินทั้งหมด นาบ้านและนาตระกูลในอดีตนั้นเป็นทรัพย์สินส่วนรวม ภายหลังถูกเจ้าศักดินาครอบงำ กรรมสิทธิ์ย้ายจากส่วนรวมเป็นของเจ้าแผ่นดินผู้เดียว แต่ระบบการใช้สอยยังคงไม่เปลี่ยนแปลง คือเจ้าแผ่นดินจัดสรรที่ดินให้กับชาวนาโดยผ่านคอมมูนชนบท ชาวนาที่ได้ที่ดินจะต้องแบกรับภาระ ชาวนาจะมีความเห็นว่าที่ดินเป็นของเจ้าและที่ดินเป็นส่วนรวมควบคู่กันไป นาที่ชาวนาถือครองเป็นรายบุคคลโดยตรงเท่ากับ 9% ของที่ดินทั้งหมด เป็นชาวนาเสรีที่เรียกว่าเจ้าจอม ซึ่งแยกตัวออกจากชนชั้นผู้ปกครอง ที่ดินส่วนนี้เป็นของส่วนตัว นาส่วนตัวบางส่วนก็ถือครองโดยไทเมือง คนเรือนเจ้า เป็นการถือครองชั่วคราว 3-5 ปีจะถูกผนวกเป็นนาบ้าน แต่ถ้านาบ้านมีมากเพียงพอ อาจถือครองนาส่วนตัวเป็นระยะยาวก็ได้ หากย้ายออกนอกหมู่บ้านจะถูกผนวกเป็นนาบ้านทันที แม้ท้าวขุนก็ไม่มีข้อยกเว้นการถือครองนาปันส่วนสะท้อนให้เห็นถึงขั้นตอนวิวัฒนาการจากคอมมูนตระกูลสู่คอมมูนชนบท และกำลังเข้าสู่สังคมชนชั้น

นาเจ้าแบ่งเป็นนาเจ้าแผ่นดิน นาเจ้าเมือง เกณฑ์ไทเมืองทำนาโดยไม่มีการตอบแทน ผลผลิตทั้งหมดเป็นของเจ้าแผ่นดิน เจ้าเมือง นาพ่อลำนี้อาจประทานให้พ่อลำนี้นั้น ทำโดยคนเรือนเจ้า ข้าราชการเป็นผลผลิต 100 นาคิดเป็น 30 หาบ นาท้าวขุน นาลงดา จะมีท้าวขุนในหมู่บ้านจ้างคนทำหรือให้เขาทำ²³

4.4.2 ระบบวรรณะศักดินา

ชนชั้นทาสกสิกร ชนชั้นที่อยู่ใต้การปกครองจะรวมถึงคนเรือนเจ้า ไทเมือง เจ้าจอม แยกอาศัยอยู่ตามหมู่บ้านของกลุ่มตนเอง ไม่มีการปะปนกัน ภาระที่แบก และฐานะทางสังคมก็แตกต่างกัน

คนเรือนเจ้าบ่งถึงความผูกพันระหว่างทาสกสิกรกับเจ้านาย เท่ากับ 39% ของชาวนาทั้งหมด คนเรือนเจ้าส่วนหนึ่งมาจากทาสหรือคนใช้ในยุคลังคมทาส เมื่อทาสและคนใช้เพิ่มมากขึ้นจนเกิน

²³ เกาลีเชื้อ, ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทสิบสองพันนา, หน้า 4-8

ความต้องการของเจ้า นายทาสจึงให้สร้างหมู่บ้านของคนเหล่านี้ขึ้นมา คนเรือนเจ้าอีกส่วนหนึ่งมาจากเชลยศึก หรือทาสที่เจ้าเมืองถวายเป็นแผ่นดิน ส่วนสุดท้ายมาจากพวกไทเมืองที่ถูกทำโทษลดชั้นเป็นคนเรือนเจ้า เช่นบ้านจงไฮเดิมเป็นหมู่บ้านไทเมือง เนื่องจากมีคนสังหารเจ้าแผ่นดินตาย คนหมู่บ้านนี้ที่ไม่ทันหนีไปจึงถูกลดชั้นเป็นคนเรือนเจ้า ที่ดินก็ถูกยึดเป็นนาเจ้าแผ่นดิน

คนเรือนเจ้าเข้าทำนาเจ้าแผ่นดิน นาเจ้าเมือง นาพ่อล่าม และนาส่วนหนึ่งจากหมู่บ้านไทเมือง ไม่มีนาตระกูล นาส่วนตัวก็น้อยมาก หลังจากสร้างหมู่บ้านคนเรือนเจ้าขึ้นมา ใช้วิธีจัดสรรโดยคอมมูนชนบทเพื่อเข้าทำที่นาดังกล่าว จัดสรรเป็นรายครอบครัวและแบ่งภาระการเกณฑ์แรงงาน ผลผลิต ค่าเช่าเป็นรายครอบครัว

คนเรือนเจ้ายังแบ่งเป็นเล็กน้อย เหมาะใจ คนนาย รังหมู่บ้าน ฮ่องฮาย ในนี้ฮ่องฮายมีฐานะต่ำที่สุด

ไทเมืองเท่ากับ 55 %ของชาวนา ในคอมมูนชนบทคนเหล่านี้มีฐานะเป็นชาวนาเสรี หลังเข้าสู่สังคมทาสเคยตกเป็นทาส เมื่อเข้าสู่สังคมศักดินาจึงกลายเป็นทาสกสิกร²⁴

ชนชั้นผู้ปกครอง

ชนชั้นผู้ปกครองแบ่งเป็นสองระดับ ระดับหม่อม กับระดับวงศ์

ชั้นหม่อมเป็นเชื้อพระวงศ์ของเจ้าแผ่นดิน แบ่งเป็นเจ้าหม่อมขุนพาป้อมทะพงมาวงศา เจ้าหม่อมขุนพาวงศา เจ้าหม่อมขุนพาราชาวงศา ระดับหม่อมจะดำรงตำแหน่งเจ้าแผ่นดิน เจ้าเชียงฮาย เจ้าเมือง คนที่สมรสกับสตรีระดับหม่อม ฐานะตนเองจะไม่เปลี่ยนแปลง แต่บุตรหลานจะได้ศักดิ์เป็นหม่อม เรียกว่าเจ้าหม่อม เจ้าแผ่นดินมักใช้วิธีนี้กระชับความสัมพันธ์กับเจ้าเมือง

วงศ์เป็นญาติทั่วไป เรียกว่าวงศ์ เจ้าเมืองที่ไม่ใช่ศักดิ์หม่อม มักจะมีศักดิ์เป็นวงศ์ วงศ์ยังได้ดำรงตำแหน่งขุนนางต่าง ๆ แต่ถ้าไม่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเวลา 3 ชั่วโมง ก็ต้องย้ายไปอยู่ตามชนบท เจ้าจอมส่วนใหญ่เป็นทายาทของวงศ์²⁵

4.4.3 อำนาจการปกครองของเจ้าศักดินา

1) สถาบันแสนหวี ประกอบด้วยเจ้าแสนหวีและขุนนางกว่า 40 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้
เจ้าแผ่นดิน (เจ้าแสนหวี)

ยศชั้น 1 นาฮ้อยด่าง เรียกว่าสี่เขิง ประกอบด้วยฮ้อยด่างภาค ทำหน้าที่ตรวจตราตลาด ฮ้อยด่างบ้านฮองรับผิดชอบกระบวนการยุติธรรมและตำมะโนครัว ฮ้อยด่างจอมวังดูแลเรื่องเสบียง ฮ้อยด่างบ้านออก รับผิดชอบการเงิน การจัดเก็บภาษี

²⁴ เกาลี่ชื่อ, ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทสิบสองพันนา, หน้า 9-11

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 12-13

ยศชั้น 2 นาชาวหลวง เรียกว่าแปดเชิง ประกอบด้วยเจ้าหม่อมเชียงสา (หัวหน้าเหนือสนาม) เจ้าหลวงนาขวา (เสนาฝ่ายขวา) เจ้าหลวงนาแปน (ขุนนางขนนกยูง) เจ้าหลวงนาข้าง (ขุนนางที่ดูแลข้าง) เจ้าหลวงนาทาง (ดูแลคันธนูและลูกธนู) เจ้าหลวงนากด (ฝ่ายบัญชี) เจ้าหลวงนาหอ (ดูแลคลังตราฐ) เจ้าหลวงปราสาท (มหาดไทย)

ยศชั้น 3 นาชาวน้อย ชื่อว่าสิบแปดเชิง

พ่อเมืองม่าน (ฝ่ายต้อนรับทูตพม่า) เจ้าหลวงนาหวาน (เลี้ยงเกลือเมือง) เจ้าหลวงนาเฮอ (คุมเรือ) เจ้าหลวงนาขุน (คุมการทำโทษประหารชีวิต) เจ้าหลวงนาซ้าย (เสนาฝ่ายซ้าย) เจ้าหลวงนาซ้อน (คุมไม้ตะบอง) เจ้าหลวงเจิงหาญ (แม่ทัพใหญ่) เจ้าหลวงแหเอียง (คุมตระราช) เจ้าหลวงแหวัง (คุมการจุดเทียน ตะเกียง) เจ้าหลวงทองขัน (ฝ่ายต้อนรับ) เจ้าหลวงจอมแปง (มหาดเล็ก) เจ้าหลวงนาแขก (เลขาธิการ) เจ้าหลวงแหนาง (รองหัวหน้าตระราช) เจ้าหลวงนารถ (คุมรถ) เจ้าหลวงนาม้า (คุมม้า) เจ้าหลวงนาวอ (คุมแคร่) เจ้าหลวงนา้อย (คุมเส้) พ่อเมืองฮ่อ (ต้อนรับทูตฝ่ายจีน)

ยศชั้น 4 นาสิบ

พญาพราน (การล่าสัตว์) พญาป็นพาย (การพายเรือ) พญากลางหอ (หัวหน้าพิทักษ์) พญาขุนเฮอ (เพชรฆาต) พญาช่างคำ (คุมช่างทองคำ) พญาเหล็ก (คุมช่างเหล็ก) พญาออก (ยิงสลุต) พญาหัวร้อย

ยศชั้น 5 นาห้า ชื่อว่าขุนสี่ พญานาเจียง พญานาเนา พญาแถมใจ พญาแถมคำ ขุนแขก (เสมียน) จำยามอีก 8-12 คน

2) เหนือสนาม

เหนือสนามจัดเป็นเหนือสนามในและเหนือสนามนอก เหนือสนามในคุ้มครองกิจการในวัง โดยมีเจ้าหลวงปราสาทเป็นหัวหน้า ขึ้นต่อเจ้าแผ่นดินและอุปราชโดยตรง ขุนนางในเหนือสนามแบ่งเป็น 4 ชั้น

ชั้นที่ 1 เจ้าหลวงปราสาท เจ้าหลวงนาแปง (ตำแหน่งรองหัวหน้า)

ชั้นที่ 2 เจ้าหลวงนาข้าง เจ้าหลวงแหเอียง เจ้าหลวงนาหอ เจ้าหลวงนากอ

ชั้นที่ 3 เจ้าหลวงแหวัง เจ้าหลวงแหนาง เจ้าหลวงนากาน เจ้าหลวงจอมแปง เจ้าหลวงนากว้าง เจ้าหลวงนาม้า เจ้าหลวงนารถ เจ้าหลวงขันคำค้อน พญาช่างคำ พญาช่างเหล็ก

ส่วนเหนือสนามนอกเป็นองค์กรอำนาจสูงสุดในสิบสองพันนา ประกอบด้วยสี่เชิง แปดเชิง เจ้าเมืองและพ่อล้าเมืองต่าง ๆ ที่มียศเป็นนาสิบขึ้นไป เจ้าหม่อมเชียงสาเป็นหัวหน้าของเหนือสนามนอก

เหนือสนามเปิดประชุมเป็นประจำในวันเข้าพรรษาและวันออกพรรษา หากมีเหตุการณ์ฉุกเฉินเกิดขึ้นก็เรียกประชุมด่วนได้ กิจการสำคัญ เช่น การแต่งตั้งและปลดท้าวขุน พ่อล้าเมือง

และเจ้าแผ่นดิน ระบอบการปกครอง ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเมืองและกับต่างประเทศ จนกระทั่งถึงการสำคัญในสถาบันแผ่นดิน อยู่ในการพิจารณาของเหนือสนามทั้งนั้น โดยทั่วไป การลงมติเป็นเพียงพิธีการเท่านั้น การตัดสินใจสุดท้ายขึ้นอยู่กับเจ้าแผ่นดิน²⁶

เมืองต่าง ๆ ยังมีระบบสนามท้องถิ่นของตน เรียกว่าบ้าน มีระบบการบริหาร การจัดตั้งตำแหน่งคล้ายกับเหนือสนาม

อย่างไรก็ตาม รายชื่อตำแหน่งที่เกาหลีสืบทอดมามีบางตำแหน่งไม่ตรงกับการสำรวจของนักวิชาการรุ่นแรกในช่วงทศวรรษ 1930-ทศวรรษ 1940

4.4.4 การศึกษาวิวัฒนาการของสังคม

เจาเจิงจาง เป็นนักวิชาการที่ศึกษาระบอบสังคมไทโดยเฉพาะ ผลงานที่จัดพิมพ์แล้วมีเช่น *ระบอบทาสกสิกรรมและการสมรสตามความเชื่อทางศาสนา* กับ *การศึกษาสังคมไท*

สำหรับวิวัฒนาการของสังคมไท เจาเจิงจางเห็นว่า ในช่วงปลายของสังคมบรรพกาล สังคมไทได้เข้าสู่ระบอบทาสกสิกรรมแบบพ่อปกครองลูก ไม่ได้พัฒนาเป็นระบอบทาสที่สมบูรณ์ก็เริ่มเข้าสู่สังคมศักดินา ได้ก่อรูปเป็นระบอบทาสกสิกรรม นายทาสกสิกรรมมาจากผู้ปกครองในอดีต หรือตระกูลที่มีอำนาจพิเศษ ส่วนทาสกสิกรรมที่อยู่ภายใต้การปกครองมาจากสมาชิกในชุมชนหรือทาสประจำบ้าน กระบวนการพัฒนาเป็นศักดินาเริ่มต้นที่การครอบงำที่นาของผู้ปกครอง ส่วนที่เหลือถือครองโดยส่วนรวม เป็นนาของทาสกสิกรรม²⁷

พลังการผลิตของสังคมทาสกสิกรรมไทยอยู่ในระดับต่ำ ภาคเกษตรเป็นองค์ประกอบหลักของระบอบเศรษฐกิจ หัตถกรรมมีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับเกษตรกรรม การแลกเปลี่ยนสินค้าไม่เจริญ ลักษณะพิเศษของเศรษฐกิจทาสกสิกรรมไทจึงเป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกินที่สร้างบนพื้นฐานแห่งคอมมูนชนบท²⁸

เมื่อเทียบกับช่วงทศวรรษ 1950-ทศวรรษ 1960 ต้องยอมรับว่าการศึกษาระบอบสังคมลดน้อยลงเป็นอันมาก พิจารณานี้อาของงานวิจัยแล้วจะพบว่าทำสนะไม่ผิดแผกจาก 30 ปีก่อน เพียงแต่ไม่ได้เน้นการต่อสู้ทางชนชั้นมากเท่านั้น ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะทฤษฎีที่อ้างอิงนั้นยังคงไม่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่มีการพัฒนาใด ๆ ซึ่งทำให้มุมมองของนักวิชาการถูกจำกัดอย่างมาก แท้ที่จริง

²⁶ เกาหลี่ชื่อ, *ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทสิบสองพันนา*, หน้า 16-18

²⁷ เจาเจิงจาง, *ระบอบทาสกสิกรรมและการสมรสตามความเชื่อทางศาสนา* (ปักกิ่ง: วิทยาศาสตร์สังคมแห่งประเทศไทย, 1986), หน้า 21, หน้า 41

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 57

ทฤษฎีและแนวคิดทางลัทธิมาร์กซ์ที่เกี่ยวกับไทศึกษา ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีวิวัฒนาการของสังคม หรือ วิธีการผลิตแบบเอเชีย ต่างก็ควรได้รับการพิจารณา เพราะเจ้าของทฤษฎีเองก็สงสัยถึงความเป็นไปได้ที่จะใช้ทฤษฎีวิวัฒนาการของสังคมมาอธิบายสังคมโลกตะวันออก ส่วนทฤษฎีวิธีการผลิตแบบเอเชีย นั้นเป็นทฤษฎีที่ยังไม่สมบูรณ์ เนื่องด้วยสาเหตุดังกล่าวนี้ การอ้างทฤษฎีโดยไม่มีการพัฒนาหรือการยืดหยุ่นนั้น จึงทำให้ผลวิจัยมีคุณค่าน้อย

4.5 สรุปกระบวนการสร้างองค์ความรู้ไทศึกษา

ตั้งแต่ปี 1979 ประวัติศาสตร์จีนได้เปิดหน้าใหม่ จีนได้ก้าวจากยุคสมัยที่ยึดอุดมการณ์ทางการเมือง เข้าสู่ช่วงปฏิรูป การปฏิรูปครั้งนี้จึงเป็นการทดลองครั้งยิ่งใหญ่ของรัฐบาลคอมมิวนิสต์จีน ทั้ง ๆ ที่งานทั้งหมดมีจุดเริ่มต้นที่ระบอบเศรษฐกิจ แต่จะส่งผลกระทบยาวต่อระบอบสังคม วงวิชาการ และจะทำให้การเมืองเกิดการเปลี่ยนแปลงในที่สุด การปฏิรูปครั้งนี้ทำให้จีนกลับคืนสู่สากลโลกอีกครั้ง กระบวนการประชาธิปไตยในจีนแม้ต้องเผชิญอุปสรรคอีกมากมาย แต่ก็ได้เข้าสู่ช่วงพัฒนาอย่างจริงจัง ผลที่มีต่อวงวิชาการ คือ ได้ค้นความเป็นตัวของตัวเองให้แก่กันวิชาการทั้งหลาย ทำให้งานวิชาการสามารถดำเนินในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ไทศึกษาจึงเปลี่ยนจากเครื่องมือที่ต้องตอบสนองการเมืองมาเป็นวิชาการแขนงหนึ่งอย่างแท้จริง

ภายใต้นโยบายการเปิดประเทศและปฏิรูปของรัฐบาลชุดใหม่ การเมืองของจีนเปิดกว้างขึ้น แต่ยังคงมีข้อจำกัดอยู่ไม่น้อย ยังผลให้การพัฒนาของไทศึกษาในช่วงแรกต้องคล้อยตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง คือแบบค่อยเป็นค่อยไป งานเก่าได้รับการพิมพ์เผยแพร่ ส่วนทางด้านทฤษฎียังคงไม่มีความคืบหน้า

ชาติพันธุ์ศึกษาของจีนมีลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งว่าเป็นการผสมผสานระหว่างชาติพันธุ์วิทยากับประวัติศาสตร์ จีนเป็นชนชาติที่มีความผูกพันกับประวัติศาสตร์อย่างใกล้ชิด พงศาวดาร และเอกสารบันทึกที่มีอยู่เป็นจำนวนมหาศาลได้กลายเป็นแหล่งข้อมูลอันล้ำค่า การศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์จึงเป็นผลงานไทศึกษาชุดแรกที่น่าจับตามอง ประวัติชนชาติไท และ ประวัติชนชาติไทฉบับสังเขป เป็นผลงานที่ศึกษาประวัติของชาวไทยอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะประวัติยุคโบราณ แต่ข้อมูลภาษาจีนก็ไม่ใช่ว่าสมบูรณ์แบบทีเดียว เนื่องจากบันทึกทางจีนค่อนข้างจะสั้นและกระต๊าก ข้อมูลที่ได้มาจึงไม่ผู้จะละเอียดมากนัก การศึกษาประวัติชนชาติไทควรจะดำเนินการควบคู่ไปกับการศึกษาของเอกสารภาษาไทย รวมทั้งหลักฐานทางโบราณคดี

นักวิชาการท้องถิ่นได้แสดงบทบาทมากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกัน การแลกเปลี่ยนทางวิชาการระหว่างประเทศกำลังอยู่ระหว่างการพัฒนา จะส่งผลให้ไทศึกษาที่มีความสำคัญระดับสากล

ในช่วงนี้ลักษณะไทศึกษาและนักวิชาการได้แสดงความมั่นคงอย่างหนึ่ง ความมั่นคงที่ว่านี้ ถ้ามองในอีกแง่หนึ่งคือความเชื่อชาและอนุรักษนิยมในทางทฤษฎี ซึ่งเห็นได้จากผลงานทางด้าน ระบอบสังคม แต่ภายใต้สถานการณ์ในช่วงทศวรรษ 1980 ผลงานประวัติศาสตร์และระบอบสังคม เหล่านี้ ก็ถือเป็นผลงานสูงสุดเท่าที่นักวิชาการชาวจีนสามารถที่จะนำเสนอออกมาได้ ความคับหน้า ทางด้านไทศึกษา ต้องรอการเปิดกว้างทางการเมืองอีกครั้ง